00432533

D97/15/1

ឯកសារទទួល
DOCUMENT RECEIVED/DOCUMENT REÇU
ថ្ងៃ ខែ ឆ្នាំ (Date of receipt/Date de reception): 18 / 01 / 2010
ម៉ោង (Time/Heure): 09:00
មន្ត្រីទទួលបន្ទុកសំណុំរឿង/Case File Officer/L'agent chargé du dossier: C.A. Tuy

នៅចំពោះមុខអង្គបុរេជំនុំជម្រះ

អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា

ព័ត៌មានពិស្តារអំពីការដាក់ឯកសារ

សំណុំរឿងលេខ: ០០២/១៩-០៩-២០០៧-អ.វ.ត.ក-ក.ស.ច.ស (អបជ ៣៧)

ភាគីដាក់ឯកសារ: ក្រុមមេធាវីការពារក្តីរបស់ អៀង ធីរិទ្ធ

ដាក់ជូន: អង្គបុរេជំនុំជម្រះ

ភាសាដើម: អង់គ្លេស

កាលបរិច្ឆេទឯកសារ: ថ្ងៃទី ១៨ ខែ មករា ឆ្នាំ ២០១០

ចំណាត់ថ្នាក់ឯកសារ

ចំណាត់ថ្នាក់ឯកសារ ស្នើឡើងដោយភាគីដាក់ឯកសារ: សាធារណៈ

ចំណាត់ថ្នាក់ឯកសារដោយ កសចស ឬ អង្គជំនុំជម្រះ០: សាធារណៈ / Public

ពិនិត្យឡើងវិញចំពោះឯកសារចំណាត់ថ្នាក់បណ្តោះអាសន្ន:

ឈ្មោះមន្ត្រីកត់ត្រា:

ហត្ថលេខា:

បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់មេធាវីការពារក្តីរបស់អ្នកស្រី អៀង ធីរិទ្ធ ចំពោះ"ដីកាសម្រេច អំពីការអនុវត្តនៅ អ.វ.ត.ក នូវទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវដែលត្រូវបានទទួលស្គាល់ថាជា សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម" ចុះថ្ងៃទី៨ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៩

ដាក់ដោយ៖

មេធាវីការពារក្តីរបស់អ្នកស្រី អៀង ធីរិទ្ធ

លោក ផាត់ ពៅស៊ាង

លោកស្រី Diana ELLIS, QC

ផ្ញើជូន៖

អង្គបុរេជំនុំជម្រះ

ចៅក្រម ប្រាក់ គីមសាន

ចៅក្រម ន័យ ធុល

ចៅក្រម ហួត វុទ្ធី

ចៅក្រម Katinka LAHUIS

ចៅក្រម Rowan DOWNING

ឯកសារបានថតចម្លងត្រឹមត្រូវតាមច្បាប់ដើម
CERTIFIED COPY/COPIE CERTIFIÉE CONFORME
ថ្ងៃ ខែ ឆ្នាំ នៃការបញ្ជាក់ (Certified Date /Date de certification): 19 / 01 / 2010
មន្ត្រីទទួលបន្ទុកសំណុំរឿង /Case File Officer/L'agent chargé du dossier: SANN RADA

00432534

D97/15/1

០០២/១៩-០៩-២០០៧-អ.វ.ត.ក-ក.ស.ច.ស(អបជ)

សហព្រះរាជអាជ្ញា

លោកស្រី ជា លាង

លោក Andrew CAYLEY

មេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និង ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីដែលមិនមានមេធាវីតំណាង

មាតិកា

I. សេចក្តីផ្តើម និង ការទាមទារ..៤

II. បទដ្ឋានសម្រាប់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍..៧

III. មូលហេតុទី១ នៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍: ការសម្គាល់មិនគ្រប់គ្រាន់នៃភាពអាចអនុវត្តបាន នៃ JCE III..៨

៣.១ សេចក្តីផ្តើម.. ៨

៣.២ បទដ្ឋានច្បាប់ពាក់ព័ន្ធ..៩

៣.៣ សំណើ..៩

៣.៤ សេចក្តីសន្និដ្ឋាន..១៣

IV. មូលហេតុទី២ នៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍-ការខកខានមិនបានផ្តល់មូលហេតុចំពោះការច្រានចោលអំណះអំណាងរបស់មេធាវីការពារក្តីប្រឆាំងនឹងរឿងក្តី Tadic.................១៣

៤.១ សេចក្តីផ្តើម..១៣

៤.២ បទដ្ឋានច្បាប់ពាក់ព័ន្ធ..១៤

៤.៣ សំណើ..១៤

៤.៤ សេចក្តីសន្និដ្ឋាន..១៥

V. មូលហេតុទី៣ នៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍-ការខកខានដោះស្រាយលើអំណះអំណាងរបស់មេធាវីការពារក្តីដែលថា JCE I និង JCE III មិនបានសម្គាល់ឱ្យបានសមស្រប.....១៦

៥.១ សេចក្តីផ្តើម..១៦

៥.២ បទដ្ឋានច្បាប់ពាក់ព័ន្ធ..១៦

៥.៣ សំណើ..១៧

៥.៤ សេចក្តីសន្និដ្ឋាន..១៨

VI. មូលហេតុទី៤ នៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍: ការខកខានក្នុងការដោះស្រាយលើឧត្តិករណ៍របស់មេធាវីការពារក្តី: JCE II និង JCE III មិនអាចអនុវត្តបានទេ........................

00432536

៦.១ សេចក្ដីផ្ដើម......១៩

៦.២ បទដ្ឋានច្បាប់ពាក់ព័ន្ធ......១៩

៦.៣ សំណើ......២០

៦.៤ សេចក្ដីសន្និដ្ឋាន......២១

VII. មូលហេតុទី៥ នៃបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍: កំហុសផ្នែកច្បាប់: ពុំមានយុត្តាធិការលើ JCE II និង JCE III- ពុំមានមូលដ្ឋានក្នុងច្បាប់ជាតិ......២១

៧.១ សេចក្ដីផ្ដើម......២១

៧.២ បទដ្ឋានច្បាប់ពាក់ព័ន្ធ......២១

៧.៣ សំណើ......២១

៧.៤ សេចក្ដីសន្និដ្ឋាន......២២

VIII. មូលហេតុទី៦ នៃបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍: ការខកខានមិនបានវិភាគលើទម្លាប់អន្តរជាតិ ដែលជាមូលដ្ឋានសម្រាប់ JCE......២៣

៨.១ សេចក្ដីផ្ដើម......២៣

៨.២ បទដ្ឋានច្បាប់ពាក់ព័ន្ធ......២៣

៨.៣ សំណើ......២៣

៨.៤ សេចក្ដីសន្និដ្ឋាន......២៥

IX. មូលហេតុទី៧ នៃបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍-អវត្តមានមូលដ្ឋាននៃទម្លាប់អន្តរជាតិសម្រាប់ JCE

៩.១ សេចក្ដីផ្ដើម......២៥

៩.២ បទដ្ឋានច្បាប់ពាក់ព័ន្ធ......២៦

៩.៣ សំណើ......២៦

៩.៤ សេចក្ដីសន្និដ្ឋាន......៣១

X. សំណើសុំសវនាការផ្ទាល់មាត់......៣១

XI. សំណូមពរ......៣២

I. សេចក្ដីផ្ដើម និង ការទាមទារ

1. នៅថ្ងៃទី៨ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៩ ការិយាល័យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានដាក់“ដីកាសម្រេចអំពីការអនុវត្តនៅ អ.វ.ត.ក នូវទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវដែលត្រូវបានទទួលស្គាល់ថាជាសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម” (ដីកាសម្រេច)[1]។ មេធាវីការពារក្ដីសូមដាក់បណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចនេះដោយស្នើឱ្យអង្គបុរេជំនុំជម្រះ (អបជ) ច្រានចោលដីកាសម្រេចនេះទុកជាឥតបានការ ហើយស្នើឱ្យ អបជ យល់ឃើញថា អ.វ.ត.ក មិនមានយុត្តាធិការលើសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមនេះ (JCE) ដែលជាទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវនៅក្នុងរឿងក្ដីលេខ ០០២[2]។ បើមិនដូច្នោះទេ មេធាវីការពារក្ដីស្នើសុំឱ្យ អបជ យល់ឃើញថា អ.វ.ត.ក មិនមានយុត្តាធិការក្នុងការអនុវត្តសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមទម្រង់ទី៣ នោះទេនៅក្នុងរឿងក្ដីនេះ បន្ថែមពីនេះ មេធាវីការពារក្ដីយល់ឃើញថា សហព្រះរាជអាជ្ញាមិនបានសម្អាងឱ្យបានគ្រប់គ្រាន់អំពីសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមទម្រង់ទី១ និង ទម្រង់ទី៣ នៅក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ។ អាស្រ័យហេតុនេះ ទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវដែលហៅថាសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមនេះមិនអាចយកមកអនុវត្តបានទេនៅក្នុងសំណុំរឿងលេខ ០០២។

2. ទ្រឹស្ដីសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមមានភាពចម្រូងចម្រាស់ខ្លាំង។ សំណេរវិភាគស៊ីជម្រៅមួយចំនួនច្រើនបានសរសេរឡើងដែរនៅក្នុងរយៈពេលប៉ុណ្ណានឆ្នាំនេះ ចាប់តាំងពីទ្រឹស្ដីសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមមានចាប់ផ្ដើមកកើតនៅក្នុងឆ្នាំ១៩៩៣មកម្លេះ[3]។ សូម្បីចៅក្រមមួយរូបនៅសាលាក្ដីព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិសម្រាប់

---

[1] ក.ស.ច.ស. ដីកាសម្រេចលើពាក្យសុំឱ្យដាក់ទម្រង់ទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌ ហៅថា សហកម្មឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ឱ្យអនុវត្តនៅចំពោះមុខអ.វ.ត.ក ចុះថ្ងៃទី៨ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៩ ឯកសារលេខ D97/13។

[2] មេធាវីការពារក្ដីដាក់លិខិតជូនទាន់ពេលមួយជូនដំណឹងពីបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍។ សូមមើល កំណត់ហេតុបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ អៀង ធិរិទ្ធ ថ្ងៃទី១៥ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៩ ឯកសារលេខ D97/15។

[3] ជាអាទិ៍ សូមមើលអត្ថបទរបស់ A.M. Danner និង J.S. Martinez ស្ដីអំពី “ភារុទ្ធភាពតាមការចូលរួម៖ សហកម្មឧក្រិដ្ឋរួម ការទទួលខុសត្រូវក្នុងនាមជាមេបញ្ជាការ និងការវិវឌ្ឍន៍នៃច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ” បោះពុម្ពផ្សាយខែមិនា ឆ្នាំ២០០៤។ ក្នុងចំណោមឯកសារដទៃទៀត សូមមើលផងដែរនូវឯកសាររបស់ K. Hamdorf ស្ដីអំពី “ទស្សនៈទាននៃសហកម្មឧក្រិដ្ឋកម្មរួម និងទម្រង់ទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌជាតិ សម្រាប់ភាគីនៅក្នុងឧក្រិដ្ឋកម្មណាមួយ” បោះពុម្ពផ្សាយ ក្នុងព្រឹត្តិបត្តិយុត្តិធម៌ឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិ លេខ៥ (ឆ្នាំ២០០៧) ទំព័រ ២០៨-២២៦ ឯកសាររបស់ J.D. Ohlin “បញ្ហាទស្សនៈទានចំនួនបីទាក់ទងទៅនឹងលទ្ធិសហកម្មឧក្រិដ្ឋកម្មរួម” បោះពុម្ពផ្សាយនៅក្នុងព្រឹត្តិបត្តិច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ លេខ៥ (ឆ្នាំ២០០៧) ទំព័រ ៦៩-៨០ ឯកសាររបស់ E. van Sliedrecht ស្ដីពី “សហកម្មឧក្រិដ្ឋកម្មរួមជាមធ្យោបាយដើម្បីដាក់ទោសបុគ្គលសម្រាប់អំពើប្រល័យពូជសាស្ត្រ” ចេញផ្សាយក្នុងព្រឹត្តិបត្តិ ច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ លេខ៥ (ឆ្នាំ២០០៧) ទំព័រ ១៨៤-២០៧ ឯកសាររបស់ G. Sluiter ស្ដីពី “ពិរុទ្ធភាពតាមរយៈការចូលរួម៖ សហកម្មឧក្រិដ្ឋកម្មរួមនៅក្នុងការកាត់សេចក្ដី”

អតីតប្រទេសយូហ្គោស្លាវី (ICTY) ក៏បានសុំឱ្យលុបចោលនូវទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវមួយនេះ ដែលចៅក្រម Lindholm នៅសាលាក្តីនេះ បានចេញនូវគំនិតជំទាស់មួយដាច់ដោយឡែកលើផ្នែកមួយចំនួននៅក្នុងសាលក្រមក្នុងរឿងក្តី *Blagoje Simic*។ ចៅក្រមរូបនេះបានដកខ្លួនចេញពីទស្សនទានទូទៅនៃសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម[4]។ តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ (ICC) ក៏បានអនុវត្តវិធីសាស្ត្រមួយខុសពី ICTY ផងដែរ នៅពេលបកស្រាយទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវទាំងនេះ។ និយាយឱ្យច្បាស់ជាងនេះ តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិបានឈរលើជំហរមួយផ្សេងចំពោះទ្រឹស្តីសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម។ នៅក្នុងរឿងក្តី *Lubanga* អង្គបុរេជំនុំជម្រះនៃ ICC បានបដិសេធការស្នើសុំដោយត្រង់ៗមួយពីមេធាវីរបស់ជនរងគ្រោះមួយរូប ដែលបានសុំឱ្យបញ្ចូល JCE នៅក្នុងបទចោទទាំងឡាយដើម្បីដាក់បន្ទុកលើជនជាប់ចោទ[5]។ Weigend បានលើកបញ្ហានេះឡើងដើម្បីពន្យល់អំពីសេចក្តីសម្រេចរបស់ ICC នៅក្នុងរឿងក្តី *Lubanga*ៈ

> ប៉ុន្តែ អង្គជំនុំជម្រះក៏បានលើកឡើងនូវលក្ខខណ្ឌព្យួរទុកសំខាន់ៗចំពោះការទទួលស្គាល់ JCE ថាជាទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវមួយ"ចំបង" អនុលោមតាមលក្ខន្តិកៈនៃ ICC។ អង្គជំនុំជម្រះបានភ្ជាប់ JCE ទៅនឹង"វិធីសាស្ត្រអត្តនោម័ត"ចំពោះការបែងចែករវាងចារី និង ជនដែលបានចូលរួម។ វាជាវិធីសាស្ត្រមួយដែលទាញបង្វែរការផ្តោតពីកម្រិតចូលរួមចំណែកដោយសត្យានុម័តទៅរក"ស្ថានភាពផ្លូវចិត្ត ដែលការចូលរួមចំណែកនៅក្នុងឧក្រិដ្ឋកម្មបានប្រព្រឹត្តឡើង"[6]។

ចេញផ្សាយក្នុងព្រឹត្តិបត្រ យុត្តិធម៌ឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិ លេខ៦៧ ឆ្នាំ២០០៧។ សូមមើលផងដែរ ឯកសាររបស់ A. Cassese ស្តីពី "ដែនកំណត់សមស្របនៃការទទួលខុសត្រូវបុគ្គលក្រោមគោលការណ៍សហកម្មឧក្រិដ្ឋកម្មរួម" ចេញផ្សាយក្នុងព្រឹត្តិបត្រ យុត្តិធម៌ឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិ លេខ៥ ឆ្នាំ២០០៧ ទំព័រ ១០៩-១៣៣ ទំព័រ ១១៤-១២៣។ លោក William Schabas កំណត់សហកម្មឧក្រិដ្ឋកម្មរួមថាជា "ដំណោះស្រាយវេទមន្ត" របស់រដ្ឋអាជ្ញា។ សូមមើលផងដែរ ឯកសាររបស់ A.M. Danner & J.S. Martinez ស្តីពី "ភាពទុទ្ធភាពតាមការចូលរួម៖ សហកម្មឧក្រិដ្ឋរួម ការទទួលខុសត្រូវក្នុងនាមជាមេបញ្ជាការ និងការវិវឌ្ឍន៍នៃច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ" បោះពុម្ពផ្សាយខែមិនា ឆ្នាំ២០០៤ ទំព័រ៦០។

[4] រឿងក្តី រដ្ឋអាជ្ញា តទល់ជាមួយ *Blagoje Simic* យោបល់ដោយឡែងនិងជំទាស់ជាផ្នែករបស់ចៅក្រម Per-Johan Lindholm ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៣ ក្នុងសំណុំរឿងលេខ IT-95-9-T កថាខណ្ឌទី២។

[5] រឿងក្តី រដ្ឋអាជ្ញា តទល់ជាមួយ *Lubanga* សេចក្តីសម្រេចបញ្ជាក់ពីបទចោទ របស់អង្គជំនុំបុរេជម្រះ ១ ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែមករា ឆ្នាំ២០០៧ សំណុំរឿងលេខ ICC 01/04-01/06។

[6] ឯកសាររបស់ T. Weigend ស្តីពី "ចេតនា កំហុសច្បាប់ និងការប្រព្រឹត្តរួម នៅក្នុងសេចក្តីសម្រេចរឿងក្តីរបស់ *Lubanga* បញ្ជាក់ពីបទចោទ" ចេញផ្សាយក្នុងព្រឹត្តិបត្រ យុត្តិធម៌ឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិ លេខ៦ ឆ្នាំ២០០៨ ទំព័រ ៤៧១-៤៧៨ ត្រង់ទំព័រ ៤៧៨។

00432539

3. សូម្បី Antonio Cassese ដែលជាចៅក្រមប្រឹក្សាមួយរូបនៅក្នុងក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះសាលាកំពូលក្នុងរឿងក្តី *Tadic* ដែលបានបង្កើតទ្រឹស្តីនេះឡើង បានទទួលស្គាល់ថា ទ្រឹស្តីនេះស្ថិតនៅក្នុងភាពចម្រូងចម្រាស[7]។ ចៅក្រមរូបនេះបានស្នើសុំឱ្យមានការបញ្ជាក់បំភ្លឺផ្សេងៗ និង ដាក់ដែនកំណត់ចំពោះការប្រើប្រាស់ JCE ទម្រង់ទី ៣ ចាប់តាំងពីការកកើតទ្រឹស្តីនេះ[8]។ នៅក្នុងការវិភាគយុត្តិសាស្ត្រ JCE ចាប់តាំងពីរឿងក្តី *Tadic* ចៅក្រមរូបនេះបានផ្តល់នូវយោបល់ណែនាំដូចខាងក្រោម៖

> ខ្ញុំសូមលើកឡើងថា សេរីភាពរបស់ចៅក្រមចំពោះសញ្ញាណមួយនេះ គួរតែធ្វើឱ្យចៅក្រមពិចារណាឱ្យបានប្រុងប្រយ័ត្ន និងមានសុភវិនិច្ឆ័យត្រឹមត្រូវ នៅពេលវាយតម្លៃលើភស្តុតាង និង បង្ហាញអំពីអត្ថិភាពនៃអំពើឧក្រិដ្ឋ និង ចេតនាឧក្រិដ្ឋ។ ក្នុងករណីមានវិមតិសង្ស័យ ចៅក្រមគួរតែជ្រើសរើសសម្រេចថាមិនមានពិរុទ្ធភាព។ ម្យ៉ាងវិញទៀត ប្រសិនបើអយ្យការមានបំណងចោទប្រកាន់ជនទាំងឡាយឱ្យទទួលខុសត្រូវផ្នែកព្រហ្មទណ្ឌចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មដែលបានប្រព្រឹត្តក្រោម JCE ទម្រង់ទី ៣ នោះ អយ្យការគួរគិតទឹក ក្នុងករណីសមស្រប អំពីលទ្ធភាពចោទប្រកាន់"ចុងចោទកម្រិតទី២" ពីឧក្រិដ្ឋកម្មស្រាលៗជាងឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងឡាយដែលចោទប្រកាន់លើ "ចុងចោទកម្រិតទីមួយ"[9]។

4. លើសពីនេះទៀតសោត Cassese បានលើកឡើងថា តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិប្រហែលត្រូវបានរារាំងក្នុងការអនុវត្ត JCE ទម្រង់ទី ៣ ដែលជាទម្រង់លាតសន្ធឹង[10]។ ក្រុមមេធាវីការពារក្តីសូមលើកឡើងថា ការអនុវត្តសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមដែលជាទ្រឹស្តី គួរតែយកមកធ្វើចំណាត់ការដោយប្រុងប្រយ័ត្ន ជាពិសេសនៅក្នុងបរិបទនៃ អ.វ.ត.ក ហើយជាពិសេសនោះ គឺទម្រង់ទី៣ ដែលជាទម្រង់លាតសន្ធឹងនេះតែម្តង។ ខណៈដែលមូលដ្ឋានផ្លូវច្បាប់ចំពោះទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវនេះមាន

---

[7] ឯកសាររបស់ A. Cassese ស្តីពី "ដែនកំណត់សមស្របនៃការទទួលខុសត្រូវបុគ្គលក្រោមគោលការណ៍សហកម្មឧក្រិដ្ឋកម្មរួម" ចេញផ្សាយក្នុងព្រឹត្តិបត្តិ យុត្តិធម៌ឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិ លេខ៥ ឆ្នាំ២០០៧ ទំព័រ ១០៩-១៣៣ ត្រង់ទំព័រ ១១០

[8] ឯកសាររបស់ A. Cassese ស្តីពី "ដែនកំណត់សមស្របនៃការទទួលខុសត្រូវបុគ្គលក្រោមគោលការណ៍សហកម្មឧក្រិដ្ឋកម្មរួម" ចេញផ្សាយក្នុងព្រឹត្តិបត្តិ យុត្តិធម៌ឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិ លេខ៥ ឆ្នាំ២០០៧ ទំព័រ ១០៩-១៣៣។

[9] ឯកសាររបស់ A. Cassese ស្តីពី "ដែនកំណត់សមស្របនៃការទទួលខុសត្រូវបុគ្គលក្រោមគោលការណ៍សហកម្មឧក្រិដ្ឋកម្មរួម" ចេញផ្សាយក្នុងព្រឹត្តិបត្តិ យុត្តិធម៌ឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិ លេខ៥ ឆ្នាំ២០០៧ ទំព័រ ១០៩-១៣៣ ត្រង់ទំព័រ ១៣៣

[10] ឯកសាររបស់ A. Cassese ស្តីពី "ដែនកំណត់សមស្របនៃការទទួលខុសត្រូវបុគ្គលក្រោមគោលការណ៍សហកម្មឧក្រិដ្ឋកម្មរួម" ចេញផ្សាយក្នុងព្រឹត្តិបត្តិ យុត្តិធម៌ឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិ លេខ៥ ឆ្នាំ២០០៧ ទំព័រ ១០៩-១៣៣ ត្រង់ទំព័រ ១៣២

ភាពមិនរឹងមាំ ទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវនេះមិនត្រឹមតែយកមកអនុវត្តលើមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ និងជនទាំងឡាយដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងឡាយដែលបានប្រព្រឹត្តនៅក្នុងអំឡុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យនោះទេ[11] វាថែមទាំងយកមកអនុវត្តក្នុងលក្ខណៈទូលាយជាងនេះគឺលើក្រុមបុគ្គលទាំងឡាយផ្សេងទៀតផងដែរ។ ដូច្នេះ ករណីនេះអនុញ្ញាតិឱ្យធ្វើការជ្រើសរើសជនដែលត្រូវយកមកចោទប្រកាន់ក្រោមទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវមួយនេះ តាមរូបភាពនយោបាយ។ ទ្រឹស្តីនៃសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមគួរតែធ្វើចំណាត់ការដោយប្រុងប្រយ័ត្ន ជាពិសេសទម្រង់លាតសន្ធឹង។ តាមរយៈការពិនិត្យពិច័យរបស់អ្នកសិក្សាស្រាវជ្រាវ ភាពអាចអនុវត្តទៅបាននៃទ្រឹស្តីនេះបានប្រែក្លាយឱ្យមានភាពចម្រូងចម្រាសនៅក្នុងតុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិនានា។

5. នៅក្នុងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍មួយនេះ ក្រុមមេធាវីការពារក្តីនឹងផ្តោតចំបងលើទឡ្ហីករណ៍ដែលបានលើកឡើងនៅក្នុងពាក្យសុំរបស់ **អៀង ធីរិទ្ធ** ស្តីពីសហឧក្រិដកម្មរួម[12]។ ទោះបីជាយ៉ាងនេះក្តី ដោយសារពាក្យសុំនេះបានគាំទ្រលើពាក្យសុំរបស់ **អៀង សារី** ស្តីពីសហាកម្មឧក្រិដ្ឋកម្មរួមផងដែរនោះ ក្រុមមេធាវីការពារក្តីក៏ចង្អុលយោងលើឯកសារទាំងឡាយដែលក្រុមមេធាវីការពារក្តីរបស់ **អៀង សារី** បានដាក់ជូនផងដែរ។

II. **បទដ្ឋានជាធរមានចំពោះបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍**

6. នៅក្នុង"សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចលើសំណើសុំស្វែងរកភស្តុតាងដោះបន្ទុកនៅក្នុងឃ្លាំងផ្ទុកឯកសាររួម"ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៩ អបជ បានកំណត់លក្ខណៈវិនិច្ឆ័យទាំងឡាយសម្រាប់ការច្រានចោលសេចក្តីសម្រេចរបស់ កសចស ដែលបានធ្វើឡើងតាមឆន្ទានុសិទ្ធិ ដោយ អបជ ចង្អុលយោងលើសាលដីការបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍នៃ ICTY

---

[11] មាត្រា១ នៃកិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា បញ្ជាក់ថាគោលបំណងនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីរបស់អ.វ.ត.ក. គឺដើម្បីកាត់សេចក្តី "មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងអ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតសម្រាប់ឧក្រិដ្ឋកម្មនិងការរំលោភបំពានដ៏ធ្ងន់ធ្ងរលើច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា ច្បាប់និងទំនៀមទំលាប់អន្តរជាតិស្តីពីមនុស្សជាតិនិងអនុសញ្ញាអន្តរជាតិដែលទទួលស្គាល់ដោយប្រទេសកម្ពុជា"។

[12] សេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់ អៀង សារី ទាក់ទងការអនុវត្តទម្រង់ទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌ ដែលហៅថា សហាកម្មឧក្រិដ្ឋកម្មរួម នៅចំពោះមុខអ.វ.ត.ក. យោងតាមដីកាសម្រេចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតដែលចុះថ្ងៃទី១៦ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៨ សេចក្តីសន្និដ្ឋាននេះចុះថ្ងៃទី៣០ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៨ ដែលមានឯកសារលេខ D97/3/2 ត្រង់កថាខណ្ឌទី១៣។

នៅក្នុងរឿងក្ដីប្រឆាំងនឹង Slobodan Milosevic[13]។ ដូច្នេះ អបជ បានរកឃើញនូវ មូលហេតុ ពួនបី លអាចច្រានចោលសេចក្ដីសម្រេចរបស់ចៅក្រមសាលាដំបូងដែលបានធ្វើឡើងតាមឆន្ទានុសិទ្ធិ ពោលគឺ ប្រសិនបើសេចក្ដីសម្រេចដែលបានជំទាស់នោះ៖

(i) ផ្អែកលើការបកស្រាយមិនត្រឹមត្រូវនៃច្បាប់ជាធរមាន

(ii) ផ្អែកលើការសន្និដ្ឋានមិនត្រឹមត្រូវទាល់តែសោះទៅលើអង្គហេតុ ឬ

(iii) អយុត្តិធម៌ ឬ មិនសមហេតុផល ដែលនាំឱ្យមានការរំលោភបំពានឆន្ទានុសិទ្ធិរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង[14]។

7. ក្រុមមេធាវីការពារក្ដីសូមលើកឡើងថា ការរំលោភលើដីកាសម្រេចដែលមានការជំទាស់នេះគឺផ្អែកជាចំបងលើធាតុផ្សំមួយក្នុងចំណោមធាតុផ្សំចំនួនបី ពោលគឺលើការបកស្រាយមិនត្រឹមត្រូវលើច្បាប់ជាធរមាន។ ក្រុមមេធាវីការពារក្ដីដាក់បណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍គឺដោយសារតែមូលហេតុនេះហើយ។

8. វិធាន ៧៤(៣)(ក)នៃវិធានផ្ទៃក្នុងផ្ដល់នូវមូលដ្ឋានផ្លូវច្បាប់ចំពោះការប្ដឹងឧទ្ធរណ៍នេះ។ បទប្បញ្ញត្តិនេះ ចែងអំពីមូលដ្ឋាននៃការប្ដឹងឧទ្ធរណ៍ចំពោះដីកាសម្រេចបញ្ជាក់អំពីយុត្តាធិការរបស់ អ.វ.ត.ក។

III. មូលហេតុទី ១ នៃ បណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ - ការសម្អាងមិនគ្រប់គ្រាន់នៃភាពអាចអនុវត្តបាននៃ JCE ទម្រង់ទី៣

៣.១ សេចក្ដីផ្ដើម

9. មូលហេតុទី ១ នៃការប្ដឹងឧទ្ធរណ៍ជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងភាសាដែល កសចស បានប្រើប្រាស់នៅក្នុងការពន្យល់សេចក្ដីសន្និដ្ឋានរបស់ខ្លួន។ ខណៈសេចក្ដីសម្រេចរបស់ កសចស ដែលជាប់ទាក់ទង JCE ទម្រង់ទី ១ និង ទម្រង់ទី ៣ហាក់ដូចជាបញ្ជាក់ច្បាស់ សម្អាង JCE ទម្រង់ទី ៣ មានភាពមិនច្បាស់លាស់ និង ស្រពិចស្រពិល។ ហេតុដូច្នេះ វាទាមទារឱ្យច្រានចោលនូវដីកាសម្រេចនេះ។

---

[13] អង្គបុរេជំនុំជម្រះ សេចក្ដីសម្រេចលើបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងដីកាសម្រេចលើសំណើសុំឱ្យស្វែងរកភស្ដុតាងដោះបន្ទុកនៅក្នុង Shared Materials Drive ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៩ ឯកសារលេខ D164/4/13 (សេចក្ដីសម្រេចអំពី SMD) ត្រង់កថាខណ្ឌទី២៦។

[14] សូមមើល រឿងក្ដីតទល់រវាង រដ្ឋអាជ្ញា និង *Slobodan Milosevic* ដែលត្រូវបានដកស្រង់នៅក្នុងកថាខណ្ឌទី២៦ នៃ សេចក្ដីសម្រេចស្ដីពី SMD។

00432542

៣.២ មូលដ្ឋានផ្លូវច្បាប់ដែលពាក់ព័ន្ធ

10. សេចក្ដីសម្រេចនីមួយៗរបស់តុលាការត្រូវផ្ដល់សម្អាងហេតុនៅក្នុងសេចក្ដីសន្និដ្ឋានរបស់ខ្លួន។ ចំណុចនេះជាគោលការណ៍ទូទៅនៃច្បាប់ ដែលទទួលស្គាល់ដោយតុលាការអ៊ឺរ៉ុប ដូចបានសម្រេចនៅក្នុងរឿងក្ដី *Hadjianastassiou ទល់នឹង Greece*០:

> តុលាការជាតិត្រូវតែ(...)ចង្អុលបញ្ជាក់ដោយមានការបំភ្លឺឱ្យបានគ្រប់គ្រាន់អំពីមូលដ្ឋានទាំងឡាយដែលខ្លួនយកមកសម្អាងនៅក្នុងសេចក្ដីសម្រេចរបស់ខ្លួន។ មានតែកត្តានេះទេ នៅក្នុងចំណោមកត្តាដទៃទៀត ដែលអាចឱ្យជនជាប់ចោទមានលទ្ធភាពអនុវត្តសិទ្ធិក្នុងការប្ដឹងឧទ្ធរណ៍របស់ខ្លួនយ៉ាងមានប្រសិទ្ធិភាព[15]។

11. កសចស ខកខានមិនបានអនុវត្តឱ្យបានខ្ជាប់ខ្ជួននូវគោលការណ៍ច្បាប់មួយនេះ ដែលបង្កើតជាមូលដ្ឋានផ្លូវច្បាប់សម្រាប់ការប្ដឹងឧទ្ធរណ៍។

៣.៣ សំណើ

12. កសចស បានសរសេរសេចក្ដីសន្និដ្ឋានរបស់ខ្លួនអំពីភាពអាចអនុវត្តទៅបាននៃ JCE ទម្រង់ទី ៣ ចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិទាំងឡាយដូចខាងក្រោម៖

> សម្រេចទទួលយកដោយផ្នែកនូវសំណើសុំដែលផ្ញើមកនេះ ដោយហេតុថាធាតុផ្សំអត្តនោម័តនៃ JCEIII ដែលអាចត្រូវអនុវត្តបាននៅមុខ អ.វ.ត.ក គឺមានតែការទទួលយកជាអត្តនោម័តនៃផលវិបាកជាលក្ខណៈធម្មជាតិ និង អាចព្យាករបាននៃការអនុវត្តផែនការរួមតែប៉ុណ្ណោះ[16]។

13. ក្រុមមេធាវីការពារក្ដីសូមលើកឡើងថា វាមិនមានភាពច្បាស់លាស់ថាតើ កសចស សំដៅលើសំណើអ្វី។ ខណៈដែលទំព័រទី២នៃដីកាសម្រេច បានកំណត់សេចក្ដីសន្និដ្ឋានដំបូងរបស់ **អៀង សារី** ស្ដីពី JCE ថាជា “សំណើ” (សំណើរបស់ **អៀង សារី** ស្ដីពីសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម)[17] ដីកាសម្រេចនេះ

---

[15] រឿងក្ដី *Hadjianastassiou* និង *Greece* សាលក្រម ចេញដោយតុលាការអ៊ឺរ៉ុប ឯកសារលេខ 12945/87 ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៩២ ត្រង់កថាខណ្ឌទី៣៣។

[16] ដីកាដែលត្រូវបានជំទាស់ ត្រង់កថាខណ្ឌទី១០

[17] ញត្តិរបស់ អៀង សារី ប្រឆាំងការអនុវត្តនៅចំពោះមុខអ.វ.ត.ក. នូវទម្រង់ទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌ ហៅថាសហកម្មឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៨ ឯកសារលេខ D97 (ញត្តិទាក់ទង JCE របស់ អៀង សារី)។ ក្រោយមកទៀត

ក៏ចង្អុលយោងលើសំណើផ្សេងៗទៀត ដែលបានធ្វើឡើងដោយភាគីដទៃទៀតផងដែរ។ ដីកាសម្រេចនេះហាក់ដូចជានិយាយក្តោបរួមលើពាក្យសុំរបស់ **អៀង ធីរិទ្ធ** ស្តីពី JCE ផង ដែរ[18]។ តាមការពិត សំណើមួយចំនួនបានរៀបចំឡើងដោយក្រុមមេធាវីការពារក្តីផ្សេងៗគ្នា ជាពិសេសទាក់ទងនឹង JCE ទម្រង់ទី ៣។ វាមិនមានភាពច្បាស់លាស់ថាតើ កសចស សំដៅ លើ ចំនុចមួយណាជាក់លាក់នៅក្នុងសំណើទាំងឡាយរបស់ក្រុមមេធាវីការពារក្តីនោះ នៅក្នុងសម្រង់សំដីខាងលើនេះ។ ហេតុដូច្នេះ វាមិនអាចបញ្ជាក់ថាតើដីកាសម្រេចនោះទទួលយកផ្នែកមួយណានៅក្នុងសំណើ។

14. ម្យ៉ាងវិញទៀត ឃ្លាដែលបានប្រើប្រាស់នៅក្នុងសំដីខាងលើដែលដកស្រង់ចេញពីដីកានោះ មិនមានលក្ខណៈច្បាស់លាស់ ដោយបានលើកឡើងថា ទទួលយកសំណើនេះដោយផ្អែកត្រង់ចំនុចទាក់ទងនឹង JCE ទម្រង់ទី ៣ ជាពិសេស សម្រង់សំដីនោះបានលើកឡើងអំពី“ការទទួលយកដោយអត្តនោម័ត”ចំពោះផលវិបាកផ្សេងៗ។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍របស់សាលាក្តី ICTY នៅក្នុងរឿងក្តី *Kvocka* បានពិចារណាដូចខាងក្រោម៖

> ទោះបីជាយ៉ាងនេះក្តី អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍កត់សម្គាល់ឃើញថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមិនបានដាក់ឱ្យម្ចាស់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ទទួលខុសត្រូវចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងឡាយដែលបានប្រព្រឹត្តឡើងនៅក្រៅរង្វង់នៃគោលបំណងរួមនៃសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម។ ទោះបីជាដូច្នេះ អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍សូមបញ្ជាក់ថា ជនជាប់ចោទអាចទទួលខុសត្រូវចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងឡាយ ដែលបានប្រព្រឹត្តឡើងនៅក្រៅរង្វង់នៃគោលបំណងរួមនៃសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ទម្រង់ជាលក្ខណៈប្រព័ន្ធ ប្រសិនបើឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងនោះជាផលវិបាកកើតឡើងដោយឯកឯង និង អាចព្យាករបាន។ ប៉ុន្តែយើងត្រូវបញ្ជាក់ថា ករណីនេះត្រូវតែធ្វើការវាយតម្លៃលើការដឹងរបស់ជនជាប់ចោទម្នាក់ៗ។ ករណីនេះមានសារៈសំខាន់ចំពោះ JCE ទម្រង់ជាលក្ខណៈប្រព័ន្ធ ដែលទម្រង់នេះអាចជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងអ្នកចូលរួមច្រើននាក់តាមរយៈតួនាទីខុសៗគ្នា និង តួនាទីនៅដាច់ដោយឡែកពីឧក្រិដ្ឋកម្ម។ លក្ខណៈឯកឯង និង អាចព្យាករបានចំពោះបុគ្គលម្នាក់មួយរូប ដែលបានចូលរួមនៅក្នុងសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ទម្រង់ជាលក្ខណៈ

អៀង សារី បានដាក់ឯកសារបន្ថែម គឺសេចក្តីសង្កេតបន្ថែមរបស់ អៀង សារី ទាក់ទងការអនុវត្តទ្រឹស្តីសហកម្មឧក្រិដ្ឋកម្មរួមនៅអ.វ.ត.ក. ចុះថ្ងៃទី២៤ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៨ ឯកសារលេខ D97/7 (ញត្តិបន្ថែមរបស់ អៀង សារី ញត្តិទាំងអស់នេះហៅថា ញត្តិស្តីពី JCE របស់ អៀង សារី)។

[18] ដីកាដែលត្រូវបានជំទាស់ ត្រង់កថាខណ្ឌទី២-៣ ។

ប្រព័ន្ធនោះ អាចមិនមែនជាលក្ខណៈឯកឯង និង មិនអាចព្យាករបានចំពោះបុគ្គលម្នាក់ទៀត ដោយវាអាស្រ័យលើព័ត៌មានដែលជនទាំងនេះទទួលបានតែប៉ុណ្ណោះ។ ដូច្នេះ ការចូលរួមនៅក្នុងសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ទម្រង់ជាលក្ខណៈប្រព័ន្ធ មិននាំឱ្យមានការទទួលខុសត្រូវផ្នែកព្រហ្មទណ្ឌចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្ម*ទាំងអស់*នោះទេ។ ទោះបីឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងអស់នេះមិនស្ថិតនៅក្នុងគោលបំណងរួមនៃសហគ្រាសនេះក៏ដោយ ឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងអស់នេះជាផលវិបាកដោយឯកឯង ឬ ជាផលវិបាកដែលអាចព្យាករបានដែលកើតចេញពីសហគ្រាសនេះ។ អ្នកចូលរួមណាក៏ដោយអាចទទួលខុសត្រូវចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មបែបនេះបាន ក្នុងករណីដែលអយ្យការបង្ហាញឱ្យឃើញថា ជនជាប់ចោទបានដឹងគ្រប់គ្រាន់ថា ឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងនេះគឺជាផលវិបាកដោយឯកឯង និង ដែលខ្លួនអាចព្យាករបាន[19]។

15. សាលដីការបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍នៅក្នុងរឿងក្តី *Kvocka* បានពន្យល់ថា JCE ទម្រង់ទី ៣ អនុវត្តតែករណីដែលគេអាចបង្ហាញឱ្យឃើញថា ជនជាប់ចោទបានដឹងដោយពិតប្រាកដ ហើយ ផលវិបាកដោយឯកឯង និង ដែលអាចព្យាករបាននោះ វាអាស្រ័យលើការយល់ឃើញជាក់លាក់តាមរយៈការដឹងរបស់ជនជាប់ចោទ ដែលករណីនេះវាខុសគ្នាពីបុគ្គលមួយទៅបុគ្គលមួយ។ ដូច្នេះ ការបកស្រាយលើការដឹងនេះគឺជាកិច្ចមួយធ្វើឡើងដោយអត្តនោម័ត។ JCE ទម្រង់ ទី ៣ មិនត្រឹមតែទាមទារឱ្យបង្ហាញអំពីការដឹងប៉ុណ្ណោះទេ វាថែមទាំងឱ្យបុគ្គលម្នាក់បកស្រាយការដឹងនោះដោយធ្វើយ៉ាងណាបង្ហាញថា ឧក្រិដ្ឋកម្មនេះជាផលវិបាកដោយឯកឯង និង ដែលបុគ្គលម្នាក់អាចព្យាករបានថា ឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងនេះនឹងកើតឡើងក្រៅវិសាលភាពនៃសហគ្រាសរបស់ខ្លួន។

16. ការពន្យល់ខាងលើដោយសម្អាងលើអង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍នៅក្នុងរឿងក្តី *Kvocka* មិនបានឆ្លុះបញ្ចាំងនៅក្នុងដែលការសម្រេចដែលត្រូវបានជំទាស់នេះទេ។ ភាសាដែល កសចស បានប្រើប្រាស់ នៅក្នុងសេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់ខ្លួន មិនមានលក្ខណៈច្បាស់លាស់ និងមានលក្ខណៈស្រពិច

---

[19] រឿងក្តី រដ្ឋអាជ្ញា និង *Kvocka និងអ្នកដទៃទៀត* តុលាការឧទ្ធរណ៍ សាលដីកា ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០៥ សំណុំរឿងលេខ IT-98-30/1-A ត្រង់ទំព័រ៨៦។ កថាខណ្ឌនេះត្រូវបានយោងនៅក្នុងដីកាដែលត្រូវបានជំទាស់ ត្រង់ជើងទំព័រ ៣៤ និង ៤០ ប៉ុន្តែផ្នែកពាក់ព័ន្ធនៃសេចក្តីដកស្រង់ខាងលើនេះ ដែលមានសារៈសំខាន់ក្នុងការពន្យល់វាក្យស័ព្ទប្រើប្រាស់ដោយក.ស.ច.ស. ("ការទទួលយកតាមគោលការណ៍អត្តនោម័ត") មិនត្រូវបានយោងនោះទេ។ សេចក្តីពន្យល់នៅក្នុងរឿងក្តី Kvocka ស្តីពីសហកម្មឧក្រិដ្ឋកម្មរួមទម្រង់លេខ III (JCE III) ផ្តល់ឱ្យជាវិសាលភាពតូចចង្អៀតជាងអ្វីដែលផ្តល់ឱ្យដោយសាលក្រមលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ *Tadic* សូមមើលរឿងក្តី រដ្ឋអាជ្ញា តទល់ជាមួយ *Dusko Tadic* សាលក្រមរបស់តុលាការឧទ្ធរណ៍ ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៩៩ សំណុំរឿងលេខ IT-94-1-A ត្រង់កថាខណ្ឌ ២៨៨។

ស្រពិល។ ដូច្នេះ ដីកាសម្រេចនេះទុកឱ្យភាគីទាំងឡាយ និងអាជ្ញាធរស៊ើបអង្កេតខ្លួនឯងបកស្រាយទាំងស្រពិចស្រពិលលើទ្រឹស្តីនេះ។

17. ជាពិសេស ដោយពិចារណាលើភាពចម្រូងចម្រាស និង ការរិះគន់ជុំវិញ JCE នេះ ការបកស្រាយជាក់លាក់លើទ្រឹស្តីនេះដើម្បីអាចអនុវត្តបាននៅចំពោះមុខ អ.វ.ត.ក ដាច់ខាតត្រូវធ្វើឡើងដោយប្រុងប្រយ័ត្ន និង ច្បាស់លាស់[20]។ ប៉ុន្តែ ដីកាសម្រេចដែលមានការជំទាស់បានបន្សល់ទុកនូវនិយមន័យមួយដែលមិនសមស្របសម្រាប់ភាគីទាំងឡាយ។ ការធ្វើដូច្នេះដូចជាយើងមិនខ្វល់ពីភាពស្មុគស្មាញនៃទ្រឹស្តីនេះឡើយ ដែលត្រូវបានអង្គជំនុំជម្រះនានា និង សាលាក្តីផ្សេងៗទៀតកំណត់ន័យ និង ធ្វើការបកស្រាយផ្សេងៗគ្នា នៅពេលយកមកអនុវត្ត។

18. បន្ថែមលើចំនុចនេះ ដីកាសម្រេចមានលក្ខណៈពុំច្បាស់លាស់ថាតើប្រយោគ“ការទទួលយកដោយអត្តនោម័តនៃផលវិបាកដោយឯកឯង និង ដែលអាចព្យាករបានចំពោះការអនុវត្តផែនការរួមនេះ” ដែលបានដកស្រង់ចេញពីកថាខណ្ឌទី ១២ ខាងលើនេះ មានន័យដូចម្តេចដែរ[21]។ នៅពេលដែលមិនមានការបែងចែកដែនកំណត់ឱ្យបានច្បាស់លាស់ចំពោះទម្រង់សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមនីមួយៗនៅក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរនោះ វាបានរារាំងក្រុមមេធាវីការពារក្តីពីការត្រៀមរៀបចំការការពាររបស់ខ្លួនឱ្យបានសមស្រប ហើយវាមិនបានផ្តល់បទដ្ឋានណែនាំសមរម្យសម្រាប់អាជ្ញាធរស៊ើបអង្កេត។

19. បន្ថែមលើភាពស្រពិចស្រពិលដែលបានលើកឡើងខាងលើនេះ ដីកាសម្រេចបានលើកឡើងថាសំណើររបស់មេធាវីការពារក្តីត្រូវបានទទួលយកដោយផ្នែក[22]។ ភាសានេះលើកឡើងថា

---

[20] Elies van Sliedrecht លើកឡើងថា៖ “តុលាការឧទ្ធរណ៍លើរឿងក្តី Tadic មិនបានដោះស្រាយបញ្ហា JCE ឲ្យបានច្បាស់លាស់នោះទេ។ ទីមួយ តុលាការនេះប្រើទស្សនទាននៃ JCE នៅក្នុងនៃ “ប្រព្រឹត្ត” ហើយបែងចែកន័យនេះចេញពីការជួយនិងជម្រុញឧក្រិដ្ឋកម្មណាមួយ ដែលការជួយនិងជម្រុញឧក្រិដ្ឋកម្មហ្នឹង ត្រូវបានតុលាការនេះប្រើក្នុងន័យថា “ចូលរួម” នៅក្នុងបទល្មើស២៧ណាមួយ ហើយការឲ្យនិយមន័យនេះត្រូវបានគេយល់ថា “បន្ទាបកម្រិតទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌ”។ ទីពីរនោះគឺ តុលាការឧទ្ធរណ៍នេះកំណត់ទៅលើគោលបំណងសាមញ្ញ ឬ JCE ថាជា “ទម្រង់មួយនៃការទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌក្នុងបទផ្សំគំនិត”។ ធ្វើឲ្យបញ្ហានេះកាន់តែស្មុគស្មាញថែមទៀត តុលាការសាលាឧទ្ធរណ៍នេះបានប្រើប្រាស់ពាក្យ “ចារី” និង “សហចារី” ដើម្បីសំដៅទៅលើជនណាម្នាក់ចូលរួមក្នុង JCE។ សូមមើលឯកសាររបស់ E. van Sliedrecht ស្តីពី “សហកម្មឧក្រិដ្ឋកម្មរួមជាមធ្យោបាយដើម្បីដាក់ទោសបុគ្គលសម្រាប់អំពើប្រល័យពូជសាស្ត្រ” ចេញផ្សាយក្នុងព្រឹត្តិបត្តិច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ លេខ៥ ឆ្នាំ២០០៧ ទំព័រ ១៨៧-២០៧ ត្រង់ទំព័រ ១៨៩-១៩០។

[21] ដីកាដែលត្រូវបានជំទាស់ ត្រង់កថាខណ្ឌទី១០

[22] ដីកាដែលត្រូវបានជំទាស់ ត្រង់កថាខណ្ឌទី១០

00432546

ទឡ្ហីករណ៍របស់មេធាវីការពារក្ដីដែលជំទាស់លើ JCE ទម្រង់ទី ៣ ត្រូវបានទទួលយកដោយផ្នែក។ យើងមិនដឹងច្បាស់ថាតើ កសចស ទទួលយកផ្នែកណាមួយនៃការជំទាស់របស់មេធាវីការពារក្ដីដែលបានលើកឡើងយ៉ាងក្បោះក្បាយអំពី JCE ទម្រង់ទី ៣ នោះទេ។ ទោះបីជាយ៉ាងនេះក្ដី ដោយពិចារណាលើការទទួលយកដោយផ្នែក កសចស បានទទួលស្គាល់ថា និយមន័យជាក់លាក់នៃ JCE ទម្រង់ទី ៣ ដែលខ្លួនបានប្រើប្រាស់នោះ មានលក្ខណៈមិនសូវទូលំទូលាយដូចទស្សនទានដែលបានទទួលស្គាល់ជាទូទៅ និង ដែលបានប្រើប្រាស់ដោយសាលាក្ដី ICTY។ តើអ្វីទៅជាភាពខុសគ្នាពិតប្រាកដរវាងការបង្កើតទស្សនទាននេះឡើងដោយ កសចស និង សាលាក្ដី ICTY នៅមានភាពមិនច្បាស់លាស់ ដែលត្រូវយកមកដោះស្រាយនៅក្នុងដំណាក់កាលបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍នេះ។

៣.៤ សេចក្ដីសន្និដ្ឋាន

20. ករណីនេះបណ្ដាលឱ្យមានការបកស្រាយមួយមិនត្រឹមត្រូវលើច្បាប់ជាធរមាន ឬ យ៉ាងហោចណាស់វាជាការបកស្រាយមួយដែលមិនបានផ្ដល់សម្អាងហេតុគ្រប់គ្រាន់ ហើយមិនអាចធ្វើឱ្យយើងយល់បាន។ ដូច្នេះ កសចស ខកខានមិនបានបញ្ជាក់បំភ្លឺឱ្យបានគ្រប់គ្រាន់លើមូលដ្ឋានដែលខ្លួនយកមកសម្អាងនៅក្នុងសេចក្ដីសម្រេចរបស់ខ្លួន ដូចដែលបានទាមទារនៅក្នុងរឿងក្ដី *Hadjianastassiou ទល់នឹង Greece*។ ការខកខានមិនបានធ្វើដូច្នេះបណ្ដាលឱ្យវាក្លាយទៅជាមូលដ្ឋានសម្រាប់ការប្ដឹងឧទ្ធរណ៍ ហើយដីកាសម្រេចនេះ ត្រូវតែច្រានចោលទុកជាឥតបានការដោយសារមូលដ្ឋាននេះ។

IV. មូលហេតុទី ២ នៃ បណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ - ការខកខានមិនបានផ្ដល់សម្អាងហេតុក្នុងការច្រានចោលទឡ្ហីករណ៍ទាំងឡាយរបស់មេធាវីការពារក្ដីប្រឆាំងនឹង *Tadic*

៤.១ សេចក្ដីផ្ដើម

21. សំណើរបស់ **អៀង សារី** អំពីសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម បានផ្ដល់ទឡ្ហីករណ៍ថា ការពិចារណារបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍នៅក្នុងរឿងក្ដី *Tadic* ចំពោះការបង្កើត JCE នៅក្នុងរឿងក្ដីនោះគួរតែកុំឱ្យយកមកអនុវត្តឱ្យដូចគ្នានៅក្នុងយុត្តាធិការរបស់ អ.វ.ត.ក[23]។ សំណើទាំងនេះបានគាំ

---

[23] សូមមើលញត្តិរបស់ អៀង សារី ស្ដីពី JCE ត្រង់កថាខណ្ឌ ១ និង ៥ ក្នុងចំណោមកថាខណ្ឌដទៃទៀត។

ទូបន្ថែមដោយក្រុមមេធាវីការពារក្ដីរបស់ **អៀង ធីរិទ្ធ** នៅក្នុងសំណើអំពីសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម[24]។ កសចស ខកខានមិនបានផ្ដល់សម្អាងហេតុចំពោះការបដិសេធដោយមិនច្បាស់លាស់លើទឡ្ហីករណ៍នេះ។

៤.២ មូលដ្ឋានច្បាប់ពាក់ព័ន្ធ

22. សេចក្ដីសម្រេចរបស់តុលាការនីមួយៗត្រូវផ្ដល់នូវសម្អាងហេតុនៅក្នុងសេចក្ដីសន្និដ្ឋានរបស់ខ្លួន។ ដូចបានលើកឡើងនៅក្នុងផ្នែកទី ៣.២ ខាងលើ ចំនុចនេះអាចចាត់ទុកថាជាគោលការណ៍ទូទៅនៃច្បាប់ ហើយត្រូវបានទទួលស្គាល់ដោយតុលាការអឺរ៉ុបនៅក្នុងរឿងក្ដី *Hadjianasassiou ទល់នឹង Greece*[25]។

23. កសចស មិនបានគោរពតាមគោលការណ៍ច្បាប់នេះ ដែលជាហេតុបង្កើតជាមូលដ្ឋានផ្លូវច្បាប់សម្រាប់ការប្ដឹងឧទ្ធរណ៍។

៤.៣ សំណើ

24. ខណៈដែលសំណើរបស់ **អៀង សារី** និង **អៀង ធីរិទ្ធ** ស្ដីពីសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម បានអះអាងថា រឿងក្ដី*Tadic* បានបង្កើតជាយុត្តិសាស្ត្រមួយដែលមិនពេញលេញនៅក្នុងច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ ផ្អែកតាមសារណារបស់ Kai Ambos អ្នកដែលមិនមែនភាគីនៅក្នុងរឿងក្ដី កសចស មិនបានតវ៉ាជំទាស់នឹងទឡ្ហីករណ៍នេះ[26]។ កសចស បែរជាផ្អែកលើតែសាលដីការបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍នៅក្នុងរឿងក្ដី *Tadic* និង *Kvocka* ស្ទើរតែទាំងស្រុង ដោយមិនបានធ្វើការពន្យល់បន្ថែម ហើយបានសន្និដ្ឋានដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋានថា៖

> ដោយបានពិចារណាឃើញថា យុត្តិសាស្ត្រដែលត្រូវបានប្រើប្រាស់ដើម្បីវាយតម្លៃ

---

[24] សេចក្ដីសន្និដ្ឋានរបស់ អៀង សារី ទាក់ទងការអនុវត្តទម្រង់ទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌ ដែលហៅថា សហកម្មឧក្រិដ្ឋកម្មរួម នៅអ.វ.ត.ក. យោងតាមដីកាសម្រេចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតដែលចុះថ្ងៃទី១៦ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៨ សេចក្ដីសន្និដ្ឋាននេះចុះថ្ងៃទី៣០ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៨ ឯកសារលេខ D97/3/2 កថាខណ្ឌទី១៣។

[25] រឿងក្ដី *Hadjianastassiou តទល់នឹង Greece* សាលក្រមរបស់តុលាការអឺរ៉ុប ឯកសារលេខ 12945/87 ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៩២ ត្រង់កថាខណ្ឌទី៣៣។

[26] សារណារបស់អ្នកដែលមិនមែនជាភាគីនៃរឿងក្ដីពាក់ព័ន្ធសំណុំរឿងលេខ 001/18-07-2007-ECCC/OCIJ(PTC02) ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៨ ឯកសារលេខ D99/3/27 (សំណុំរឿងលេខ 001) (សារណារបស់ Kai Ambos)។

អំពី JCE ត្រូវបានតាក់តែងឡើងមុនពេលនៃអង្គហេតុដែលជាកម្មវត្ថុនៃការស៊ើបសួរនៅមុខ អ.វ.ត.ក កើតឡើង សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតយល់ឃើញថា JCE អាចអនុវត្តទៅបានដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋានដែលមានកំណត់នៅក្នុងច្បាប់អន្តរជាតិ ដូចដែលមានលើកឡើងនៅក្នុងកថាខណ្ឌ ១៥-១៧ រួមទាំង កំណត់យោងចុងទំព័រដែលទាក់ទងនឹងការវាយតម្លៃជាអត្តនោម័តនៃផលវិបាកជាលក្ខណៈធម្មជាតិ និង អាចព្យាករជាមុន[27]។

25. ដែលការសម្រេចដែលត្រូវបានជំទាស់នេះមិនបានពន្យល់អំពីហេតុផលអ្វី ដែលដីកានេះគេចចេញមិនឆ្លើយតបនឹងទឡ្ហីករណ៍របស់ក្រុមមេធាវីការពារក្តីទាក់ទងនឹងចំនុចនេះ ហើយដីកាសម្រេចនេះសម្រេចផ្អែកលើយុត្តិសាស្ត្រមួយដែលត្រូវបានគេជំទាស់តវ៉ា ដោយមិនបានលើកឡើង ឬ ឆ្លើយតបនឹងការតវ៉ាជាក់លាក់នោះ។ ជាគោលការណ៍ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមានឆន្ទានុសិទ្ធិផ្អែកលើយុត្តិសាស្ត្រមួយចំនួន និងច្រាន ចោលយុត្តិសាស្ត្រដទៃទៀត។ បើទោះជាយ៉ាងនេះមែន រឿងក្តីជាក់លាក់ទាំងនេះ ត្រូវបានក្រុមមេធាវីការពារក្តីជំទាស់ ដោយបានលើកនូវទឡ្ហីករណ៍យ៉ាងពិស្តារ និងដោយមានហេតុផល។ នៅក្នុងករណីនេះ ចៅក្រមមានកាតព្វកិច្ចបញ្ជាក់បំភ្លឺអំពីមូលហេតុដែលខ្លួនបដិសេធទឡ្ហីករណ៍ជាក់លាក់របស់ក្រុមមេធាវីការពារក្តី។ តាមការពិត ទឡ្ហីករណ៍របស់មេធាវីការពារក្តី ស្របនឹងគោលការណ៍ច្បាប់ ដែលតម្រូវឱ្យអជ្ញាធរតុលាការផ្តល់សម្អាងហេតុនៅក្នុងសេចក្តីសម្រេចរបស់ខ្លួន ដូចដែលបានពន្យល់តាមរយៈយុត្តិសាស្ត្ររបស់តុលាការអ៊ឺរ៉ុបផ្នែកសិទ្ធិមនុស្ស ដែលបានលើកឡើងខាងលើ[28]។

៤.៤ សេចក្តីសន្និដ្ឋាន

26. ក្រុមមេធាវីការពារក្តីសូមលើកឡើងថា ការខកខានមិនបានឆ្លើយតបនឹងទឡ្ហីករណ៍របស់ក្រុមមេធាវីការពារក្តី ដែលជំទាស់នឹងយុត្តិសាស្ត្រនៅក្នុងរឿងក្តី *Tadic* និង យុត្តិសាស្ត្រដែលពាក់ព័ន្ធនៅក្នុងសាលាក្តី ICTY វាបានផ្តល់ជាមូលដ្ឋានសម្រាប់ការប្តឹងឧទ្ធរណ៍នេះ។ ឈរលើមូលដ្ឋាននេះដែលការសម្រេចដែលត្រូវបានជំទាស់នេះត្រូវតែច្រានចោលចាត់ទុកថាឥតបានការ។

---

[27] ដីកាដែលត្រូវបានជំទាស់ ត្រង់កថាខណ្ឌទី២១

[28] រឿងក្តី *Hadjianastassiou តទល់នឹង Greece* សាលក្រមរបស់តុលាការអ៊ឺរ៉ុប ឯកសារលេខ 12945/87 ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៩២ ត្រង់កថាខណ្ឌទី៣៣។

27. នៅក្នុងមូលដ្ឋានទី ៧ សម្រាប់ការប្តឹងឧទ្ធរណ៍ខាងក្រោម ក្រុមមេធាវីការពារក្តីនឹងពន្យល់រៀបរាប់លើខ្លឹមសារសំខាន់នៃទឡ្ហីករណ៍ស្តីពី JCE ហើយនឹងផ្តល់ទឡ្ហីករណ៍ដោយឡែកថាហេតុអ្វីបានជាយុត្តិសាស្ត្រនៅក្នុងរឿងក្តី *Tadic* និង យុត្តិសាស្ត្រដែលពាក់ព័ន្ធនៅក្នុងសាលាក្តី ICTY មិនអាចយកមកអនុវត្តបាននៅក្នុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីរបស់ អ.វ.ត.ក។ ចំនុចនេះបានបង្កើតជាមូលដ្ឋានដោយឡែកមួយទៀតសម្រាប់ការប្តឹងឧទ្ធរណ៍ ដែលវាពាក់ព័ន្ធនឹងអង្គច្បាប់។

V. មូលហេតុទី៣ នៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍- ការខកខានមិនបានលើកឡើងនូវទឡ្ហីករណ៍របស់មេធាវីការពារក្តី ដែលថា JCE ទម្រង់ទី ១ និង ទម្រង់ទី ៣ មិនបានសម្អាងឱ្យបានសមស្រប

៥.១ សេចក្តីផ្តើម

28. នៅក្នុងសំណើរបស់ **អៀង ធីរិទ្ធ** អំពីសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ក្រុមមេធាវីការពារក្តីបានផ្តល់ទឡ្ហីករណ៍យ៉ាងក្បោះក្បាយ និង ពិស្តារថា JCE មិនបានសម្អាងឱ្យបានសមស្របនៅក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនឱ្យស៊ើបសួរ[29]។ កសចស មិនបានលើកឡើងទឡ្ហីករណ៍នេះនៅក្នុងដីកាសម្រេចរបស់ខ្លួន និងនៅក្នុងសេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់ខ្លួន។ ហេតុដូច្នេះ វាបណ្តាលឱ្យមានកំហុសអង្គច្បាប់។

៥.២ បទដ្ឋានច្បាប់ពាក់ព័ន្ធ

29. បទដ្ឋានផ្លូវច្បាប់ចំពោះមូលដ្ឋាននៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ គឺជាការច្របាច់បញ្ចូលគ្នារវាងសម្អាងហេតុដែលមិនពេញលេញ ដែលមូលដ្ឋាននេះបានលើកឡើងនៅក្នុងផ្នែកទី ៣.២ ខាងលើរួចហើយ និងការបកស្រាយច្បាប់ជាធរមានសម្រាប់អនុវត្តនៅក្នុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីរបស់ អ.វ.ត.តក ដោយមិនត្រឹមត្រូវ ដែលចំនុចនេះជាមូលដ្ឋានទី ១ សម្រាប់ការបដិសេធចោលសេចក្តីសម្រេចរបស់កសចស ដូចដែលអង្គបុរេជំនុំជម្រះបានលើកឡើងកាលពីលើកមុន[30]។

30. កសចស មិនបានគោរពតាមគោលការណ៍ច្បាប់នេះ ដែលបង្កើតជាមូលដ្ឋានផ្លូវច្បាប់នៃការប្តឹងឧទ្ធរណ៍នេះ។

---

[29] ញត្តិរបស់ អៀង ធិរិទ្ធ ស្តីពី JCE ត្រង់ផ្នែក៣.៣ "JCE មិនត្រូវបានលើកឡើងសមស្របនៅក្នុងដីកាបញ្ជូនរឿងឲ្យស៊ើបសួរនោះទេ" ត្រង់កថាខណ្ឌទី១៨-២៣។

[30] សេចក្តីសម្រេចទាក់ទង SMD ត្រង់កថាខណ្ឌទី២៦

៥.៣ សំណើ

31. យោងលើសាលដីការបស់អង្គបុរេជនុំជម្រះលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះនៅក្នុងរឿងក្តី **ឌុច**[31] ដែលនៅក្នុងសាលាដីកានេះ អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានសម្រេចថា ការបង្កើតទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវមួយនេះនៅក្នុងដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ មានលក្ខណៈស្រពិចស្រពិល ក្រុមមេធាវីការពារក្តីបានផ្តល់ទឡ្ហីករណ៍នៅក្នុងសំណើដំបូងរបស់ខ្លួនថា JCE ដែលបានសម្អាងនៅក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរនៅក្នុងរឿងក្តីលេខ ០០២ មានលក្ខណៈស្រពិចស្រពិល និង មិនច្បាស់លាស់ដូចគ្នានឹងរឿងក្តី ០០១។ ក្រុមមេធាវីការពារក្តីបានផ្តល់ទឡ្ហីករណ៍ថា៖

> ទម្រង់ផ្សេងៗគ្នានៃ JCE ដែលបានអះអាងនៅក្នុងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះករណី ឌុច មានលក្ខណៈពិសេស និង ច្បាស់លាស់ជាង JCE ដែលបានលើកឡើងនៅក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរនៅក្នុងសំណុំរឿងលេខ ០០២[32]។

32. អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានសម្រេចបន្ថែមទៀតនៅក្នុងសាលដីកានោះថា៖

> ការបញ្ជាក់ឱ្យបានច្បាស់លាស់មានភាពចាំបាច់ ដើម្បីធ្វើការវែកញែកទស្សនៈទាននៃសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ពីទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវផ្សេងទៀត ដែលស្រដៀងគ្នា ហើយដែលអាចនៅជាធរមាន អនុលោមតាមច្បាប់នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា[33]។

33. នៅពេលនិយាយអំពីដំណាក់កាលនៃការចេញដីកាដំណោះស្រាយ វាក៏ត្រូវអនុវត្តដូចគ្នាចំពោះដំណាក់កាលស៊ើបអង្កេត។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតខ្លួនឯងបានសម្រេចយ៉ាងត្រឹមត្រូវនៅក្នុងកថាខណ្ឌទី ១០ នៃដែលការសម្រេចដែលត្រូវបានជំទាស់ថា៖

> សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតចាំបាច់ត្រូវតែឆ្លើយតបទៅនឹងសំណើនេះដើម្បីផ្តល់នូវព័ត៌មានគ្រប់គ្រាន់ស្តីពីទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវ ដែលមិនមានចែងច្បាស់នៅក្នុង

---

[31] សេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងដីកាដំណោះស្រាយចោទប្រកាន់ កាំង ហ្គេចអ៊ាវ ហៅ "ឌុច" ចុះថ្ងៃទី៥ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៨ សំណុំរឿងលេខ ០០១ ឯកសារលេខ D99/3/42 (សេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ ឌុច ប្រឆាំងដីកាដំណោះស្រាយ)។

[32] ញត្តិរបស់ អៀង ធិរិទ្ធ ស្តីពី JCE ត្រង់កថាខណ្ឌទី១៩

[33] សេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ ឌុច ប្រឆាំងដីកាដំណោះស្រាយ ត្រង់កថាខណ្ឌ១៣៥

ច្បាប់ អ.វ.ត.ក និង កិច្ចព្រមព្រៀង។

34. អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានលើកឡើងបន្ថែមទៀតថា ដោយសារតែការទទួលខុសត្រូវនៃសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមត្រូវបានសម្អាងពីដំបូងយ៉ាងសមរម្យនៅក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានស្ពាពរ បានន័យថា ក្រោយពីដំណាក់កាលស៊ើបអង្កេត "JCE មិនបានបង្កើតជាផ្នែកមួយនៃមូលដ្ឋានអង្គហេតុសម្រាប់ការស៊ើបសួរ។ ដោយសារមូលហេតុនេះ អង្គបុរេជំនុំជម្រះនឹងមិនបន្ថែមបទចោទនៅក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យទៅជំនុំជម្រះនៅក្នុងដំណាក់កាលនេះឡើយ"[34]។ ករណីនេះអាចអនុវត្តដូចគ្នានៅក្នុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២។

35. ទឡ្ហីករណ៍របស់ក្រុមមេធាវីការពារក្តីដូចបានគូសបញ្ជាក់នៅក្នុងមូលដ្ឋាននៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នេះពិចារណាឃើញថា ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរមិនបានបញ្ជាក់ឱ្យបានច្បាស់លាស់នូវមូលដ្ឋានអង្គហេតុចំពោះសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ទម្រង់ទី ១ និង ទម្រង់ទី ៣។ ខណៈដែលកថាខណ្ឌទី ៥-១៦ នៅក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួររៀបរាប់តែអំពី JCE ទម្រង់ទី ២ សេចក្តីសន្និដ្ឋាននៃដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរនៅក្នុងកថាខណ្ឌទី ១១៦ ក៏បានផ្អែកលើ JCE ទម្រង់ទី ១ និង ទម្រង់ទី ៣ ដោយមិនបានយោងទៅវកភស្តុតាងជាក់លាក់ដែលនឹងផ្តល់ជាមូលដ្ឋានចំពោះ JCE ទម្រង់ទាំងពីរនេះឡើយ។ ដូច្នេះ ទម្រង់ទាំងពីរនេះមិនបានសម្អាងឱ្យបានសមស្របហើយមិនមានភាពច្បាស់លាស់ ដែលជាលក្ខខណ្ឌកំណត់ដោយអង្គបុរេជំនុំជម្រះ។ ទឡ្ហីករណ៍របស់ក្រុមមេធាវីការពារក្តីដែលបានបញ្ជាក់នៅក្នុងកថាខណ្ឌទី ១៨-២៣នៅក្នុងសំណើរបស់ **អៀង ធីរិទ្ធ** ស្តីពីសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ត្រូវបានយកមកដាក់យោងបញ្ចូលគ្នា។

៥.៤ សេចក្តីសន្និដ្ឋាន

36. ដែលការសម្រេចមិនបានផ្តល់សម្អាងហេតុឱ្យបានគ្រប់គ្រាន់នៅក្នុងផ្នែកនៃសេចក្តីសម្រេចរបស់ខ្លួនដែលនៅក្នុងនោះមិនបានឆ្លើយតបនឹងទឡ្ហីករណ៍របស់ក្រុមមេធាវីការពារក្តីដែលថា សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ទម្រង់ទី ១ និង ទម្រង់ទី ៣ មិនបានសម្អាងឱ្យបានសមស្របនៅក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ។ នេះជាលក្ខខណ្ឌមួយដែលអនុញ្ញាតិឱ្យជនត្រូវចោទទទួលបានការជូនដំណឹងគ្រប់គ្រាន់អំពីទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវនៅក្នុងដំណាក់កាលនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីមួយនេះ។ ដូច្នេះ ដីកាសម្រេចនេះមិនបានផ្តល់សម្អាងហេតុឱ្យបានគ្រប់គ្រាន់ ហើយបានបង្កើតជាកំហុស

[34] សេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ ឌុច ប្រឆាំងដីកាដំណោះស្រាយ ត្រង់កថាខណ្ឌ១៤១

អង្គច្បាប់មួយ ដែលតម្រូវឱ្យប្រានដីកានេះចោលចាត់ទុកជាឥតបានការ។

37. ប៉ុន្តែ ក្រុមមេធាវីការពារក្តីសូមស្នើឱ្យអង្គបុរេជំនុំជម្រះសម្រេចផ្ទុយពីនេះវិញថា សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ទម្រង់ទី ១ និង ទម្រង់ទី ៣ មិនបានសម្អាងឱ្យបានគ្រប់គ្រាន់នៅក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ។ ហេតុដូច្នេះហើយ ទម្រង់សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមទាំងនេះមិនអាចយកមកអនុវត្តនៅក្នុងសំណុំរឿងលេខ ០០២ ឡើយ។

VI. មូលហេតុទី៤ នៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍: ការខកខានក្នុងការដោះស្រាយលើទឡ្ហីករណ៍របស់មេធាវីការពារក្តី: JCE II និង JCE III មិនអាចអនុវត្តបានទេ

៦.១ សេចក្តីណែនាំ

38. នៅក្នុងសំណើស្តីពី JCE របស់ អៀង ធិរិទ្ធ ចែងថា[35] ពុំមានមូលដ្ឋានសម្រាប់ JCE III នៅកម្ពុជានៅចន្លោះឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ឆ្នាំ១៩៧៩ នោះទេ ហើយថាមូលដ្ឋានសម្រាប់ JCE ទម្រង់ទី២ទៀតសោតគឺមានលក្ខណៈមិនច្បាស់លាស់ផងដែរ។ ចំនុចនេះក៏ត្រូវបានលើកឡើងនៅក្នុងសារណារបស់អ្នកដែលមិនមែនជាភាគីនៃរឿងក្តីលោក Kai Ambos[36]។ ប៉ុន្តែ ដីកាសម្រេចនេះខកខានមិនបានដោះស្រាយទឡ្ហីករណ៍របស់មេធាវីការពារក្តី ជាលទ្ធផលដីកាសម្រេចនេះផ្តល់មូលហេតុមិនគ្រប់គ្រាន់។

៦.២ បទដ្ឋានច្បាប់ពាក់ព័ន្ធ

39. សេចក្តីសម្រេចនីមួយៗរបស់តុលាការគប្បីផ្តល់មូលហេតុក្នុងការធ្វើសេចក្តីសម្រេចរបស់ខ្លួន។ ដូចបានលើកឡើងនៅផ្នែក ៣.២ ខាងលើ ចំនុចនេះអាចចាត់ទុកថាជាគោលការណ៍ទូទៅនៃច្បាប់ ហើយចំនុចនេះក៏ត្រូវបានទទួលស្គាល់ដោយតុលាការអឺរ៉ុបនៅក្នុងរឿងក្តី *Hadjianastassiou តទល់ជាមួយប្រទេសក្រិច*[37] ដែរ។

---

[35] សំណើ JCE របស់ អៀង ធិរិទ្ធ ផ្នែក ៣.៤។

[36] សូមមើលសារណារបស់លោក Kai Ambos ផ្នែក II.3 និង II.4 ។

[37] *Hadjianastassiou តទល់ជាមួយប្រទេសក្រិច*, សេចក្តីសម្រេច, តុលាការអឺរ៉ុប, បណ្តឹងលេខ ១២៩៤៥/៨៧ ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៩២ កថាខណ្ឌទី៣៣។

40. កសចស មិនបានគោរពតាមគោលការណ៍ច្បាប់នេះទេ ដែលបង្កើតបានជាមូលដ្ឋានគតិយុត្តិធ្វើជាមូលហេតុនៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នេះ ។

៦.៣ សំណើ

41. នៅផ្នែក ៣.៤ នៃសំណើ JCE របស់ អៀង ធិរិទ្ធ មេធាវីការពារក្តីយល់ឃើញភាពអនុវត្តបាននៃ JCE ទម្រង់ទី២ នៅកម្ពុជាចន្លោះឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ឆ្នាំ១៩៧៩ គឺមិនច្បាស់លាស់ និងការមិនមានអត្ថិភាពនៃ JCE ទម្រង់ទី៣ ។ ដោយឈរលើមូលដ្ឋាននេះហើយ ទាំងច្បាប់កម្ពុជា និងទម្លាប់អន្តរជាតិ គឺមានលក្ខណៈមិនច្បាស់លាស់ដូចគ្នា និងមិនកើតមានឡើងទៀតផង។ មេធាវីការពារក្តីយល់ឃើញទៀតថា ភាពមិនច្បាស់លាស់នេះត្រូវតែបានពន្យល់ក្នុងន័យផ្តល់ប្រយោជន៍ដល់ជនត្រូវចោទ ដោយអនុលោមទៅតាមគោលការណ៍វិមតិសង្ស័យ (principle of *in dubio pro reo)* ដែលចែងថា នៅពេលមានវិមតិសង្ស័យណាមួយនៅក្នុងការបកស្រាយបទបញ្ញត្តិច្បាប់នៅក្នុងច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌ ការបកស្រាយត្រូវតែជាប្រយោជន៍ដល់ជនជាប់ចោទ[38] ។

42. ខណៈដែលមានការសន្និដ្ឋានថា យុត្តិសាស្ត្រដែលលើកមកសំអាងដោយអង្គជំនុំជម្រះនៃតុលាការកំពូលនៅក្នុងរឿងក្តី *Tadic* ព្រឹត្តិការណ៍នានាដែលកើតឡើងពីមុនជាកម្មវត្ថុនៃស៊ើបអង្កេតនៅអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ កសចស យល់ឃើញថា JCE ទាំងបីទម្រង់អាចអនុវត្តបាននៅក្នុងដំណើរការនីតិវិធី ។ កសចស ខកខានមិនបានដោះស្រាយទឡ្ហីករណ៍របស់មេធាវីការពារក្តី ទាក់ទងទៅនឹងអវត្តមាននៃមូលដ្ឋានគតិយុត្តិនៅក្នុងបរិបទកម្ពុជានៅចន្លោះឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ឆ្នាំ១៩៧៩ នោះទេ។

៦.៤ សេចក្តីសន្និដ្ឋាន

43. ទាក់ទងនឹងចំនុចនេះ កសចស ខកខានមិនបានដោះស្រាយលើទឡ្ហីករណ៍ដែលលើកឡើងដោយមេធាវីការពារក្តី ។ អាស្រ័យហេតុនេះ ដីកានេះមិនបានផ្តល់មូលហេតុឲ្យបានគ្រប់គ្រាន់ ហើយត្រូវតែបដិសេធចោល ដោយផ្អែកលើចំនុចនេះ។

---

[38] រឿងក្តី *រដ្ឋអាជ្ញា តទល់ជាមួយ* *Tadic*, IT-94-1-A សាលដីកាលើពាក្យសុំរបស់ដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ស្នើសុំពន្យារពេលកំណត់ និងស្នើសុំដាក់បញ្ចូលភស្តុតាងបន្ថែម ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែ តុលា ឆ្នាំ ១៩៩៨, កថាខណ្ឌទី៧៣។

VII. មូលហេតុទី៥ នៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍: កំហុសផ្នែកច្បាប់: ពុំមានយុត្តាធិការលើ JCE II និង JCE III- ពុំមានមូលដ្ឋានក្នុងច្បាប់ជាតិ

៧.១ សេចក្តីណែនាំ

44. ការដែលយល់ឃើញថា ទម្រង់ទី២ និងទម្រង់ទី៣ នៃសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម អាចអនុវត្តបាន កសចស បានបកស្រាយដោយមិនត្រឹមត្រូវនូវច្បាប់គ្រប់គ្រងនីតិវិធីនៅ អវតក ។ ខណៈដែល JCE III មិនបានដាក់បញ្ចូលទៅក្នុងច្បាប់កម្ពុជានៅចន្លោះឆ្នាំ ១៩៧៥ ដល់ឆ្នាំ ១៩៧៩, ហេតុដូច្នេះមូលដ្ឋានរបស់ JCE II មានលក្ខណៈមិនច្បាស់លាស់ ហើយត្រូវតែបានអនុវត្តក្នុងន័យជាប្រយោជន៍ដល់ជនត្រូវចោទ។ ដីកាសម្រេចនេះមិនទទួលស្គាល់ ឬបកស្រាយមិនត្រឹមត្រូវនូវធាតុផ្សំនេះ ហើយអាស្រ័យហេតុនេះ ដីកានេះត្រូវតែបដិសេធចោល ។

៧.២ បទដ្ឋានច្បាប់ពាក់ព័ន្ធ

45. មេធាវីការពារក្តីយល់ឃើញថា ការសម្រេចរបស់ដីកាទាក់ទិនទៅនឹងភាពអនុវត្តបាននៃ JCE ទាំងបីទម្រង់ គឺសំអាងលើការបកស្រាយមិនត្រឹមត្រូវនូវច្បាប់ដែលគ្រប់គ្រងដំណើរការនីតិវិធីនៅអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ ។ ហេតុដូច្នេះ វាឋិតនៅក្រោមមូលហេតុទី១ សម្រាប់ច្រានចោលដីកាសម្រេចរបស់ កសចស ដូចដែលបានសម្រេចរួចមកហើយដោយអង្គបុរេជំនុំជម្រះ[39] ។

46. កសចស ខកខានមិនបានគោរពតាមគោលការណ៍ច្បាប់នេះ ដែលបង្កើតបានជាមូលដ្ឋានច្បាប់ធ្វើជាមូលហេតុនៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នេះ ។

៧.៣ សំណើ

47. មេធាវីការពារក្តីសូមស្នើថា សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមទម្រង់ទី២ និងទម្រង់ទី៣ មិនអាចអនុវត្តបានទេចំពោះដំណើរការនីតិវិធីនេះ ។

48. លក្ខខណ្ឌតម្រូវមួយនៃលក្ខខណ្ឌតម្រូវនានា សម្រាប់ការអនុវត្តទម្រង់ណាមួយនៃការទទួលខុសត្រូវ គឺថាច្បាប់មានចែងពីទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវនោះ "ដែលត្រូវតែបានអនុវត្តយ៉ាងទូលំទូលាយនៅពេលវេលាពាក់ព័ន្ធ ចំពោះជនដែលបានប្រព្រឹត្តអំពើបែបនោះ ហើយជននោះត្រូវតែអាចប្រមើល

---

[39] សាលដីកា SMD កថាខណ្ឌទី ២៦ ។

ឃើញជាមុនបានថា គាត់ត្រូវតែទទួលខុសត្រូវផ្នែកព្រហ្មទណ្ឌចំពោះអំពើរបស់គាត់ ប្រសិនបើគាត់ត្រូវចាប់ខ្លួន[40] ។

49. មេធាវីការពារក្តីយល់ឃើញថា JCE III មិនមែនជាផ្នែកមួយនៃច្បាប់កម្ពុជានៅចន្លោះឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ឆ្នាំ១៩៧៩ នោះទេ ហើយថា ឋានៈរបស់ JCE II ទៀតសោតក៏មានលក្ខណៈមិនច្បាស់លាស់ផងដែរ ។

50. ដីកាសម្រេចនេះខកខានមិនបានដោះស្រាយទឡ្ហីករណ៍នេះ ដែលលើកឡើងដោយមេធាវីការពារក្តី។ ដូចដែលបានពន្យល់យ៉ាងត្រឹមត្រូវនៅក្នុងសារណារបស់លោក Kai Ambos មេធាវីការពារក្តីសូមទាញទឡ្ហីករណ៍ថា មានតែ JCE ទម្រង់ទី១ ទេ ត្រូវបានដាក់បញ្ចូលទាំងមិនច្បាស់លាស់នៅក្នុងក្រមព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជាឆ្នាំ១៩៥៦ ដែលអាចអនុវត្តបាននៅពេលវេលាពាក់ព័ន្ធ ។ ទាក់ទងទៅនឹង JCE ទម្រង់ទី២វិញ លោក Kai Ambos ពន្យល់ថាវាមានលក្ខណៈមិនច្បាស់លាស់ថា តើក្រមព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជានាពេលនោះ ផ្តល់មូលដ្ឋានសម្រាប់ JCE ទម្រង់ទី២ ដែរ ឬយ៉ាងណានោះ ។ ភាពមានន័យមិនច្បាស់លាស់បែបនេះត្រូវតែបានពន្យល់ជាប្រយោជន៍ដល់ជាប់ចោទ ដោយប្រកាន់ភ្ជាប់ក្នុងចិត្តពីគោលការណ៍ *in dubio pro reo* នៃច្បាប់អន្តរជាតិ ។ ទាក់ទងទៅនឹង JCE ទម្រង់ទី៣ លោក Kai Ambos យល់ឃើញថា វាប្រាកដណាស់ថា JCE III នេះមិនបានបង្កើតជាផ្នែកមួយនៃក្រមព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជាឆ្នាំ១៩៥៦ នោះទេ ហេតុដូច្នេះ វាមិនអាចអនុវត្តបានទេនៅក្នុងដំណើរការនីតិវិធីនៅចំពោះមុខ អវតក ។

៧.៤ សេចក្តីសន្និដ្ឋាន

51. ដីកាសម្រេចនេះត្រូវតែបដិសេធចោល ដោយសារតែមូលហេតុដែលផ្តល់ដោយ កសចស ផ្ទុយទៅនឹងច្បាប់ដែលតម្រូវថា ទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវ បង្កើតជាផ្នែកមយនៃច្បាប់ជាតិនៅពេលវេលាពាក់ព័ន្ធ ។ ដីកាសម្រេចនេះរំលោភលើគោលការណ៍នេះ ហើយអាស្រ័យហេតុនេះ ខ្លឹមសារនៃដីកានេះត្រូវតែបដិសេធចោលផងដែរ។ ដោយលើមូលដ្ឋាននេះ អង្គបុរេជំនុំជម្រះត្រូវបានស្នើសុំឲ្យចេញសេចក្តីបង្គាប់ថា អវតក ពុំមានយុត្តាធិការលើការអនុវត្តសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ទម្រង់ទី២ និងទម្រង់ទី៣ នោះទេ ។

[40] រឿងក្តី *រដ្ឋអាជ្ញា តទល់ជាមួយ Milutinovic* សេចក្តីសម្រេចលើពាក្យសុំរបស់ Draguljub Ojdanic ជំទាស់តវ៉ាទៅនឹងយុត្តាធិការ-សហកម្មឧក្រិដ្ឋកម្មរួម, សំណុំរឿង IT-99-37-AR2 កថាខណ្ឌទី២១, ចុះថ្ងៃទី២១ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ២០០៣ ។

VIII. មូលហេតុទី៦ នៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍: ការខកខានមិនបានវិភាគលើទម្លាប់អន្តរជាតិ ដែលជាមូលដ្ឋានសម្រាប់ JCE

៨.១ សេចក្តីផ្តើម

52. ដីកាសម្រេចខកខានមិនបានសម្រេចថា សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមទម្រង់ទាំងបីជាផ្នែកមួយនៃទម្លាប់អន្តរជាតិនៅពេលវេលាពាក់ព័ន្ធ។ នេះគឺជាលក្ខខណ្ឌតម្រូវមួយក្នុងការយល់ឃើញថាសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ឬទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវណាមួយចំពោះបញ្ហានោះ អាចអនុវត្តបាន ។ ការខកខានបែបនេះ កសចស មិនបានផ្តល់មូលហេតុឲ្យបានគ្រប់គ្រាន់ចំពោះសេចក្តីសម្រេចរបស់ខ្លួន ហើយបានធ្វើឲ្យមានកំហុសផ្នែកច្បាប់ទៀតផង។ ដោយមូលហេតុនេះ ដីកាសម្រេចនេះត្រូវតែបដិសេធចោល ។

៨.២ បទដ្ឋានច្បាប់ពាក់ព័ន្ធ

53. បទដ្ឋានច្បាប់សម្រាប់ធ្វើជាមូលដ្ឋាននៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នេះ គឺការរួមបញ្ចូលគ្នាទាំងការផ្តល់មូលហេតុមិនគ្រប់គ្រាន់ ដែលជាមូលដ្ឋានផ្នែកច្បាប់ដែលត្រូវបានលើកឡើងនៅផ្នែក ៣.២ ខាងលើ និងការបកស្រាយមិនត្រឹមត្រូវនូវច្បាប់មួយដែលគ្រប់គ្រងដំណើរការនីតិវិធីនៅ អវតក ដែលឋិតនៅក្រោមមូលហេតុទី១ សម្រាប់ការបដិសេធចោលដីកាសម្រេចរបស់ កសចស ដូចដែលត្រូវបានសម្រេចដោយអង្គបុរេជំនុំជម្រះរួចមកហើយ[41]។

54. កសចស ខកខានមិនបានគោរពគោលការណ៍ច្បាប់នេះ ដែលបង្កើតបានជាមូលដ្ឋានច្បាប់ដើម្បីធ្វើជាមូលហេតុនៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នេះ ។

៨.៣ សំណើ

55. នៅក្នុងដីកាសម្រេច កសចស ខកខានមិនបានស្វែងយល់ទម្លាប់អន្តរជាតិ ដែលជាមូលដ្ឋានសម្រាប់អនុវត្តសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម នោះទេ។ មានការយោងតែមួយគត់នៅក្នុងដីកាសម្រេចនេះចំពោះទម្លាប់អន្តរជាតិ គឺនៅក្នុងកថាខណ្ឌទី២១ ដែលចែងថា "សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតយល់ឃើញថា ការអនុវត្តទម្លាប់អន្តរជាតិនៅ អវតក គឺជាការសន្និដ្ឋានដែលទាញចេញអំពីហេតុដែលថា អវតក មានចរិតលក្ខណៈជាតុលាការអន្តរជាតិ ដែលអនុវត្តច្បាប់អន្តរជាតិ[42]។ គ្មានអ្វីទាំងអស់ ក្រៅតែពីការ

[41] សាលដីកា SMD កថាខណ្ឌទី ២៦ ។

[42] Footnote លុបចោល ។

យល់ឃើញថា អវតក ជាតុលាការអន្តរជាតិមួយ ហើយអាចអនុវត្តច្បាប់អន្តរជាតិ ។ កសចស ខកខានមិនបានពន្យល់បន្ថែមទៀតថា តើគេមានមូលដ្ឋានសម្រាប់ JCE នៅក្នុងទម្លាប់អន្តរជាតិដែរ ឬអត់ ថាតើវិធាននៃទម្លាប់អន្តរជាតិដែលសន្មតនេះ ក៏អាចអនុវត្តបាននៅកម្ពុជា និងថាតើវិធានដែលសន្មតនេះ អាចអនុវត្តបាននៅចន្លោះឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ឆ្នាំ១៩៧៩ ដែរ ឬយ៉ាង។ កសចស ខកខានមិនបានគូសបញ្ជាក់ពីជំហានចាំបាច់នេះនៅក្នុងការវិភាគពីភាពអាចអនុវត្តបានរបស់ JCE នៅក្នុងដំណើរការនីតិវិធីបច្ចុប្បន្នប្រឆាំងនឹងជនត្រូវចោទ ។

56. កសចស បញ្ជាក់បន្ថែមទៀតនៅក្នុងកថាខណ្ឌទី២១ ថា:

> ដោយយោងទៅលើចរិតលក្ខណៈអន្តរជាតិរបស់ អវតក នេះ និងដោយពិចារណាឃើញថា យុត្តិសាស្ត្រដែលត្រូវបានប្រើប្រាស់ដើម្បីវាយតំលៃអំពី JCE ត្រូវបានតាក់តែងឡើងនៅមុនពេលនៃអង្គហេតុដែលជាកម្មវត្ថុនៃការស៊ើបសួរនៅមុខ អវតក[៣៩] កើតមានឡើង សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតយល់ឃើញថា JCE អាចអនុវត្តបានដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋានដែលកំណត់នៅក្នុងច្បាប់អន្តរជាតិដូចដែល បានលើកឡើងនៅក្នុងកថាខណ្ឌទី១៤ ដល់ ១៧ រួមទាំង កំណត់យោងចុងទំព័រ ដែលទាក់ទងនឹងការវាយតំលៃជាអត្តនោម័តនៃផលវិបាកជាលក្ខណៈអន្តរជាតិ និងអាចព្យាករជាមុន[៤០]។

អក្សរក្នុងលេខយោងទី៣៩ *IT-94-1-A* សាលដីកា កថាខណ្ឌទី១៨៥ និងបន្តបន្ទាប់ ។

អក្សរក្នុងលេខយោងទី៤០ *IT-98-30/1-A, Kvocka* និងអ្នកផ្សេងទៀត, កថាខណ្ឌទី៨៦ នៃសាលដីកា " [...] អ្នកចូលរួមម្នាក់អាចទទួលខុសត្រូវចំពោះបទល្មើស តែក្នុងករណីដែលរដ្ឋអាជ្ញាបង្ហាញថា ជនជាប់ចោទយល់ដឹងយ៉ាងច្បាស់លាស់ថា បទល្មើសនោះជាផលវិបាកជាធម្មជាតិ និងអាចដឹងជាមុន" ។ (បញ្ជាក់បន្ថែម) ។

57. បន្ទាប់ពីបានថ្លែងបញ្ជាក់ថា ទម្លាប់អន្តរជាតិមានតួនាទីនៅអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ ក្រោយមក កសចស បានយោងរឿងក្តី Tadic ដោយសន្និដ្ឋានថា យុត្តិសាស្ត្រដែលបានយោងនៅក្នុងរឿងក្តី Tadic ត្រូវបានតាក់តែងឡើងនៅមុនតុលាការនេះ ហើយបានសន្និដ្ឋានបន្ថែមទៀតថា អាស្រ័យហេតុនេះ JCE អាចអនុវត្តបាន ។ ពុំមានការវិភាគលើរឿងក្តីជាក់លាក់បែបនេះទេ ហើយក៏ពុំមានការជូនដំណឹងចំពោះការដែលថា យុត្តិសាស្ត្រដែលលើកឡើងនៅក្នុងរឿងក្តី Tadic គឺឋិតនៅឆ្ងាញពីតំបន់អាស៊ីអគ្នេយ៍ គឺនៅឆ្ងាញពីប្រទេសកម្ពុជា។ ពុំមានការបញ្ជាក់ថា យុត្តិសាស្ត្រនៅទីនោះគឺយោងទៅលើឧក្រិដ្ឋកម្មដែលប្រព្រឹត្តនៅប្រទេសអាឡឺម៉ង់ក្នុងសម័យសង្គ្រាមលោកលើកទី២ ។ ពុំមានការប៉ុនប៉ងបង្ហាញពីភាពពាក់ព័ន្ធរបស់យុត្តិសាស្ត្រចំពោះនីតិវិធីបច្ចុប្បន្នដែរ ។ ការគ្រាន់តែ

00432558

យោងរឿងក្តី Tadic គឺមិនគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីបង្ហាញថា JCE អាចអនុវត្តបាននៅក្នុងដំណើរនីតិវិធីបច្ចុប្បន្ននេះទេ ។

58. កថាខណ្ឌទី ២០៥-២១៨ នៃសាលដីការឿងក្តី Tadic មានខ្លឹមសារ និងសេចក្តីពន្យល់អំពីមូលដ្ឋាននៃទម្លាប់អន្តរជាតិសម្រាប់ការអនុវត្ត JCE III ក្នុងបរិបទជាក់លាក់នៃករណីនេះនៅតុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិសម្រាប់អតីតយូហ្គោស្លាវី (ICTY)។ វាជាមូលដ្ឋានមួយដែលមិនគ្រប់គ្រាន់សម្រាប់ការសម្រេចថា វាអាចអនុវត្តបានតាមការកែប្រែចាំបាច់ *mutatis mutandis* នៅក្នុងដំណើរការនីតិវិធីនៅ អវតក ។

៨.៤ សេចក្តីសន្និដ្ឋាន

59. ដីកានេះបានខកខានមិនស្វែងយល់ពីមូលដ្ឋាននៃទម្លាប់អន្តរជាតិសម្រាប់អនុវត្តសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមនៅកម្ពុជានៅចន្លោះឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ឆ្នាំ១៩៧៩ នោះទេ ។ មេធាវីការពារក្តីបានលើកអំណះអំណាងដាច់ដោយឡែក ហើយបានធ្វើរួចមកហើយនៅក្នុងសំណើ JCE របស់ អៀង ធីរិទ្ធ ថាមូលដ្ឋាននេះពិតជាមិនកើតមាននោះទេ ប៉ុន្តែ មូលហេតុបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នេះផ្តោតទៅលើអវត្តមាននៃការពិភាក្សានៅក្នុងដីកាសម្រេចនេះ ។ ការខកខានមិនបានស្វែងយល់ពីទម្លាប់អន្តរជាតិសម្រាប់អនុវត្ត JCE នោះដីកានេះត្រូវតែបដិសេធចោល ។

IX. មូលហេតុទី៧ នៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍- អវត្តមាននៃមូលដ្ឋាននៃទម្លាប់អន្តរជាតិសម្រាប់ JCE

៩.១ សេចក្តីណែនាំ

60. បន្ថែមពីលើការជំទាស់ទៅនឹងដីកាសម្រេចដោយផ្តល់មូលហេតុមិនគ្រប់គ្រាន់ ពីព្រោះតែការខកខានមិនបានបញ្ជាក់ថា តើ JCE ត្រូវបានដាក់បញ្ចូលទៅក្នុងវិធាននៃទម្លាប់អន្តរជាតិដែលអាចអនុវត្តបាននៅកម្ពុជារវាងឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ឆ្នាំ១៩៧៩ ដែរ ឬយ៉ាងណា មេធាវីការពារក្តីក៏ជំទាស់ផងដែរទៅនឹងការសន្និដ្ឋានដែលថា JCE ទាំងបីទម្រង់បង្កើតបានជាផ្នែកមួយនៃទម្លាប់អន្តរជាតិនៅពេលនោះ ។ ខណៈដែល កសចស រំលងជំហាននេះនៅក្នុងការវិភាគរបស់ខ្លួន ការយល់ឃើញបែបនេះ គឺចាំបាច់ដើម្បីសម្រេចពីភាពអាចអនុវត្តបាននៃ JCE ហើយអាស្រ័យហេតុនេះ កសចស បានធ្វើសេចក្តីសម្រេចនេះដោយភាន់ច្រឡំ ប៉ុន្តែ ចែងមិនឲ្យច្បាស់លាស់ ហើយមេធាវីការពារក្តីត្រូវតែលើកបញ្ហានេះឡើង ។

៩.២ បទដ្ឋានច្បាប់ពាក់ព័ន្ធ

61. ដីកាសម្រេចលើភាពអាចអនុវត្តបាននៃ JCE ទាំងបីទម្រង់ គឺអាស្រ័យលើការបកស្រាយមិនត្រឹមត្រូវនូវច្បាប់ដែលគ្រប់គ្រងដំណើរការនីតិវិធីនៅ អវតក ។ អាស្រ័យហេតុនេះ វាឋិតនៅក្រោមមូលហេតុទីមួយសម្រាប់ការបដិសេធចោលដីការបស់ កសចស ដូចដែលត្រូវបានសម្រេចដោយអង្គបុរេជំនុំជម្រះរួចមកហើយ[43]។

62. កសចស ខកខានមិនបានគោរពតាមគោលការណ៍នៃច្បាប់ ដែលបង្កើតបានជាមូលដ្ឋានច្បាប់សម្រាប់ធ្វើជាមូលហេតុនៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នេះ ។

៩.៣ សំណើ

63. អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលក្នុងរឿង *Tadic* ចាត់ទុកថាវិធាននៃទម្លាប់អន្តរជាតិ អាចយល់បានថាផ្តល់មូលដ្ឋានសម្រាប់អនុវត្តសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម[44] ដែលអាចអនុវត្តបានក្នុងអំឡុងពេលពាក់ព័ន្ធនៃជម្លោះនៅអតីតយូហ្គោស្លាវី និងនៅតំបន់នោះនៃពិភពលោក ។ នៅក្នុងការពិភាក្សា អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលរបស់ ICTY សំអាងលើយុត្តិសាស្ត្រជាក់លាក់មួយចំនួនដែលអាចអនុវត្តបានចំពោះនីតិវិធីនៅ ICTY ។ ប៉ុន្តែ យុត្តិសាស្ត្រនេះមិនអាចអនុវត្តចំពោះនីតិវិធីនៅ អវតក បានទេ ។

64. ជាបឋម វាជាការចម្រូងចម្រាស់មួយថា តើការសន្និដ្ឋាននៃសាលដីការបស់អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលក្នុងរឿង *Tadic* ទាក់ទងទៅនឹងមូលដ្ឋានទម្លាប់អន្តរជាតិរបស់ JCE ស្របតាមគោលការណ៍នីត្យានុកូលភាព[45] ដែរ ឬយ៉ាងណា ។ មេធាវីការពារក្តីយល់ឃើញថា បើទោះបី ICTY មានយុត្តាធិការលើ JCE ក៏ពិតមែន ប៉ុន្តែ JCE មិនអាចអនុវត្តតាមការកែប្រែចាំបាច់ (*mutatis mutandis*) នៅក្រោមយុត្តាធិការរបស់ អវតក បានដែរ ។

---

[43] សាលដីកា SMD កថាខណ្ឌទី ២៦ ។

[44] រឿងក្តី *រដ្ឋអាជ្ញា តទល់ជាមួយ* . *Dusko Tadic*, IT-94-1-A កថាខណ្ឌទី ១៩៤ នៃសាលដីកាចុះថ្ងៃទី១៥ ខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៩៩, សំណុំរឿង IT-94-1-A, ។

[45] A.M. Danner & J.S. Martinez, 'Guilty Associations: សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម, ការទទួលខុសត្រូវផ្នែកព្រហ្មទណ្ឌជាមេបញ្ជាការ និង ការវិវឌ្ឍន៍នៃនីតិព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ" ខែ មីនា ឆ្នាំ២០០៤ ទំព័រ ៣១ ។

65. អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលក្នុងរឿង *Tadic* យោងទៅលើមូលដ្ឋានទម្លាប់អន្តរជាតិនៃសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ដែលភាគច្រើនពឹងផ្អែកទៅលើយុត្តិសាស្ត្ររបស់តុលាការយោធាក្រោយសង្គ្រាមលោកលើកទី២[46] ដែលពាក់ព័ន្ធជាមួយឧក្រិដ្ឋកម្មដែលប្រព្រឹត្តនៅលើទឹកដីអឺរ៉ុប ។ អនុលោមទៅតាម Danner និង Martinez "រឿងក្តីដែលលើកមកសំអាងនៅក្នុងរឿងក្តី *Tadic* មិនគាំទ្រដល់ JCE ទម្រង់លាតសន្ធឹងនោះទេ ជាពិសេស ទម្រង់ពន្លាតនៃការទទួលខុសត្រូវ"[47] ។

66. យុត្តិសាស្ត្រនេះមិនអាចផ្ទេរមកដែនដីអាស៊ីបានទេ ជាពិសេស ដោយសារតែ JCE III រកមិនបាននូវមូលដ្ឋាននៅក្នុងក្រមព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជាឆ្នាំ១៩៥៦[48]។ JCE III មិនត្រូវបានបញ្ចូលនៅក្នុងច្បាប់កម្ពុជា ហើយរឿងក្តី *Tadic* យោងទៅលើឧក្រិដ្ឋកម្មដែលប្រព្រឹត្តនៅទ្វីបអឺរ៉ុប និងពាក់ព័ន្ធជាមួយតុលាការយោធាក្រោយសង្គ្រាមលោកលើកទី២ ដែលមានមូលដ្ឋាននៅអាមេរិកខាងជើង និងនៅទ្វីបអឺរ៉ុប ហើយលើកឡើងពីប្រព័ន្ធច្បាប់របស់ប្រទេសអូស្ត្រាលី និងហ្សែមប៊ី ។ មេធាវីការពារយល់ឃើញថា យុត្តិសាស្ត្រដែលផ្តល់ដោយអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលក្នុងរឿង *Tadic* មិនអាចបង្កើតបានជាផ្នែកមួយនៃទម្លាប់អន្តរជាតិ ដែលអាចអនុវត្តនៅក្នុងបរិបទពិសេសនៅកម្ពុជាបានទេ

67. អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ICTY ក្នុងរឿង *Milutinovic* យល់ឃើញបន្តទៀតថា ក្រៅពីមានមូលដ្ឋាននៅក្នុងច្បាប់ជាតិ ទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវ ត្រូវការមូលដ្ឋាននៅក្នុងទម្លាប់អន្តរជាតិផងដែរ ។ ច្បាប់ជាតិតែឯង មិនគ្រប់គ្រាន់នោះទេ។ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ICTY សម្រេច:

> បើទោះបីច្បាប់ជាតិ [ជាពិសេសច្បាប់ប្រទេសរបស់ជនជាប់ចោទសាម៉ី] អាចថែងពីការជូនដំណឹងចំពោះអំពើដែលគាត់បានប្រព្រឹត្តថា ជាបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌក្រោមច្បាប់ច្បាប់អន្តរជាតិ

---

[46] .M. Danner & J.S. Martinez, 'Guilty Associations: សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម, ការទទួលខុសត្រូវផ្នែកព្រហ្មទណ្ឌជាមេបញ្ជាការ និង ការវិវឌ្ឍន៍នៃនីតិព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ" ខែ មីនា ឆ្នាំ២០០៤ ទំព័រ ២៨ ។

[47] M. Danner & J.S. Martinez, 'Guilty Associations: សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម, ការទទួលខុសត្រូវផ្នែកព្រហ្មទណ្ឌជាមេបញ្ជាការ និង ការវិវឌ្ឍន៍នៃនីតិព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ" ខែ មីនា ឆ្នាំ២០០៤ ទំព័រ ៣៨ ។

[48] សូមមើលលក្ខខណ្ឌគម្រូវនេះ, រឿងក្តី*រដ្ឋអាជ្ញា តទល់ជាមួយ Milutinovic* កថាខណ្ឌទី៤១ នៃសេចក្តីសម្រេចលើញត្តិរបស់ Dragoljub Ojdanic ជំទាស់តវ៉ានឹងយុត្តាធិការ: សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម, សំណុំរឿងលេខ IT-99-37-AR2, ចុះថ្ងៃទី២១ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៣ ។

ហើយ ច្បាប់មិនចាំបាច់ជូនដំណឹងឲ្យបានគ្រប់គ្រាន់នោះទេ[49] ។

68. តាមពិត កសព ក៏បានយល់ព្រមនៅក្នុងចម្លើយតបរបស់ខ្លួនចំពោះសំណើ JCE របស់ អៀង សារី ដែរ៖

> ប៉ុន្តែ [នៅក្នុងការពិនិត្យឡើងវិញរបស់អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលក្នុងរឿងក្តី Tadic] ទៅលើប្រព័ន្ធច្បាប់ជាតិនានាដែលអនុវត្តទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវ"គោលបំណងរួម" សង្កត់ធ្ងន់ថា"ការយោងច្បាប់ និងយុត្តិសាស្ត្រជាតិ បំរើតែដើម្បីបង្ហាញឲ្យឃើញថា សញ្ញាណនៃគោលបំណងរួមដែលប្រកាន់ភ្ជាប់នៅក្នុងច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ ដែលទទួលបានការគាំទ្រពីប្រព័ន្ធច្បាប់របស់ប្រទេសជាច្រើន" តែប៉ុណ្ណោះ ប៉ុន្តែវាមិនគាំទ្រចំពោះការយល់ឃើញថា ទ្រឹស្តីមាននៅក្នុងទម្លាប់អន្តរជាតិ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលក្នុងរឿងក្តី *Milutinovic* បានសម្រេចនៅពេលក្រោយមកទៀតថា ទទួលស្គាល់នូវការទទួលខុសត្រូវប្រភេទ JCE នៅក្នុងច្បាប់ជាតិជួយគាំទ្រដល់យល់ឃើញថា ជនជាប់ចោទត្រូវបានជូនដំណឹងគ្រប់គ្រាន់ថា គាត់ត្រូវផ្តន្ទាទោសក្រោមទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវនេះ[50] ។

69. នៅក្នុងរឿងក្តីនោះ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលយល់ឃើញថា ក្រៅពីច្បាប់ជាតិ មានមូលដ្ឋានគ្រប់គ្រាន់នៅក្នុងទម្លាប់អន្តរជាតិ ដែលត្រូវបានជំទាស់ដោយមេធាវីការពារក្តីនៅក្នុងករណីនេះ (សូមមើលមូលហេតុទី៧ នៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ខាងក្រោម)។

70. អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលក្នុងរឿងក្តី *Tadic* ជាញឹកញយបានពិចារណាអំពីមូលដ្ឋាន JCE នៅក្នុងទម្លាប់អន្តរជាតិ ក្រោយពីបានវិភាគយុត្តិសាស្ត្រជាតិពីប្រទេសនានា ទាក់ទងទៅនឹងទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវ ដូចខាងក្រោម៖

> សូមគូសបញ្ជាក់ថា ការយោងច្បាប់ និងយុត្តិសាស្ត្រជាតិ បម្រើតែ ដើម្បីបង្ហាញឲ្យឃើញថា សញ្ញាណនៃគោលបំណងរួមដែលប្រកាន់ភ្ជាប់នៅក្នុងច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ ដែលទទួលបានការគាំទ្រពីប្រព័ន្ធច្បាប់របស់ប្រទេសជាច្រើន" តែប៉ុណ្ណោះ។ ផ្ទុយទៅវិញ នៅក្នុងប្រធានបទដែល

---

[49] រឿងក្តី *រដ្ឋអាជ្ញា តទល់ជាមួយ Milutinovic* កថាខណ្ឌទី៤១ នៃសេចក្តីសម្រេចលើញាតិរបស់ Draguljub Ojdanic ជំទាស់តវ៉ានឹងយុត្តាធិការៈ សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម, សំណុំរឿងលេខ IT-99-37-AR2, ចុះថ្ងៃទី២១ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៣ ។

[50] កថាខណ្ឌទី២៨ នៃចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាចំពោះញាតិរបស់ អៀង សារី ទាក់ទងនឹងសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ចុះថ្ងៃទី ១១ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៨, ឯកសារលេខ D97/2 (អក្សរក្នុងលេខយោងលុបចោល)។

កំពង់ពិភាក្សានេះ ច្បាប់ និងយុត្តិសាស្ត្រជាតិមិនអាចប្រើប្រាស់ជាប្រភពនៃគោលការណ៍ ឬវិធាន អន្តរជាតិនោះទេ ក្រោមទ្រឹស្តីទូទៅនៃច្បាប់ ដែលត្រូវបានទទួលស្គាល់ដោយប្រទេសជាតិជាច្រើន នៅលើពិភពលោក: ដើម្បីឱ្យច្បាប់ និងយុត្តិសាស្ត្រជាតិនេះ ត្រូវបានទទួលយក វាចាំបាច់បង្ហាញ ឱ្យឃើញថា ប្រទេសភាគច្រើន បើមិនមែនទាំងអស់ អនុម័តយកសញ្ញាណដូចគ្នាចំពោះគោល បំណងរួម ។ បន្ថែមពីលើនេះ គេចាំបាច់បង្ហាញឱ្យឃើញថា ប្រព័ន្ធច្បាប់សំខាន់ៗនៅលើពិភព លោកយើងនេះអនុម័តយកមធ្យោបាយដូចគ្នាចំពោះសញ្ញាណនេះ។ ការស្ទង់មតិខ្លីខាងលើបង្ហាញ ឱ្យឃើញថា វាមិនអាចធ្វើទៅរួចបាននោះទេ។ នៅក្នុងករណីនេះ គេមិនអាចយោងច្បាប់ជាតិ បានទេ ហើយទំហំនិងនិយមន័យនៅក្នុងវាក្យសព្ទទូទៅនៃរបាយការណ៍របស់លោកអគ្គលេខាធិការ អង្គការសហប្រជាជាតិ ចែងថា “មានការលើកឡើងថា តុលាការអន្តរជាតិត្រូវអនុវត្ត*ច្បាប់ជាតិ* ដោយសារតែបច្ចុប្បន្ននេះ ច្បាប់ជាតិ *បានដាក់បញ្ចូល*នៅក្នុងច្បាប់មនុស្សធម៌ និងទម្លាប់អន្តរជាតិ” រួចហើយ ។ ប្រធានបទដែលយើងកំពង់ពិភាក្សានេះ ច្បាប់ជាតិមិនបានចាប់កំណើតចេញពីការ អនុវត្តច្បាប់អន្តរជាតិនោះទេ តែច្បាប់ជាតិដើរទន្ទឹមគ្នាជាមួយច្បាប់អន្តរជាតិ[51] ។

71. ចំនុចនេះបញ្ជាក់ន័យថា ពុំមានច្បាប់ជាតិអនុវត្តចំពោះទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវនេះឡើយ ហើយ ច្បាប់អន្តរជាតិមិនអាចបំពេញចំនុចចន្លោះប្រហោងនេះបានដែរ។ ជាផលវិបាក ទម្រង់នៃការទទួល ខុសត្រូវនេះមិនអាចអនុវត្តបានទេ។ កសចស ពិតជាមិនអើពើចំពោះទឡ្ហីករណ៍នេះនៅក្នុងដីកា សម្រេចរបស់ខ្លួន ។

72. ដោយសារតែមូលដ្ឋាន JCE ក្នុងទម្លាប់អន្តរជាតិសម្រាប់ ICTY មានភាពចម្រូងចម្រាស់ខ្លាំង[52] វាពិតជាមិនអាចផ្ទេរមកប្រទេសកម្ពុជាក្នុងឆ្នាំ ១៩៧០ បាននោះទេ នៅពេលដែលគ្មានមូលដ្ឋានណា

---

[51] សូមមើលការព្យាយាមពន្យល់មូលហេតុក្រោយការលើកឡើងនេះ៖ M. Sassoli & L.M. Olson, “សាលដីការបស់ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ICTY លើអង្គសេចក្តីក្នុងរឿងក្តី Tadic” ទស្សនាវដ្តីកាកបាទក្រហម លេខ ៨៣៩ ទំព័រ ៧ ។

[52] សូមមើលឧទាហរណ៍ M. Sassoli & L.M. Olson, “សាលដីការបស់ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ICTY លើអង្គសេចក្តីក្នុងរឿងក្តី Tadic” ទស្សនាវដ្តីកាកបាទក្រហម លេខ ៨៣៩ ទំព័រ៧ អ្នកនិពន្ធលើកឡើងពីភាពចម្រូងចម្រាស់ ទាក់ទងនឹងមូលហេតុដែលអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលក្នុងរឿងក្តី Tadic រៀបរាប់យុត្តិសាស្ត្ររបស់អ៊ីតាលី ដើម្បីគាំទ្រដល់ទ្រឹស្តី JCE ហើយ មិនអើពើយុត្តិសាស្ត្ររបស់ប្រទេសហូឡង់ និងប្រទេសអាឡឺម៉ង់ ដែលមិនគាំទ្រដល់ទ្រឹស្តី JCE ។ សូមមើលបន្ថែមទៀត .M. Danner & J.S. Martinez, ‘Guilty Associations: សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម, ការទទួលខុសត្រូវផ្នែកព្រហ្មទណ្ឌជាមេបញ្ជាការ និង ការវិវឌ្ឍន៍នៃនីតិព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ” ខែ មីនា ឆ្នាំ២០០៤ ទំព័រ ២៨ ។

មួយនៅក្នុងយុត្តិសាស្ត្ររបស់ប្រព័ន្ធច្បាប់អាស៊ីអាគ្នេយ៍ កុំថាឡើយប្រព័ន្ធច្បាប់របស់កម្ពុជានោះ។

73. លក្ខខណ្ឌតម្រូវចាំបាច់ចំនួនបីក្នុងចំណោមលក្ខខណ្ឌតម្រូវចំនួនបួន សម្រាប់អនុវត្តទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវ ដូចដែលបានតាក់តែងនៅក្នុងរឿងក្តី *រដ្ឋអាជ្ញា តទល់ជាមួយ Milutinovic* មិនត្រូវបានបំពេញ ។ លក្ខខណ្ឌតម្រូវទាំងនោះមានដូចជា៖

(ក) ទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវ ត្រូវតែមាននៅក្នុងទម្លាប់អន្តរជាតិ ។

(ខ) ទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវជាក់លាក់នោះ ត្រូវតែអាចយល់បាន និងអាចប្រមើលឃើញជាមុននៅពេលវេលាពាក់ព័ន្ធ និង

(គ) ជននោះត្រូវតែអាចប្រមើលឃើញជាមុនថា គាត់នឹងត្រូវទទួលខុសត្រូវផ្នែកព្រហ្មទណ្ឌ ប្រសិនបើចាប់ខ្លួន។ គេមិនអាចបង្ហាញការចោទប្រកាន់ថា ជនជាប់ចោទអាចប្រមើលឃើញជាមុននូវការទទួលខុសត្រូវទម្រង់ JCE III នៅកម្ពុជានៅចន្លោះឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ឆ្នាំ ១៩៧៩ បានទេ[53]។

74. អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលក្នុងរឿងក្តី *Tadic* យល់ឃើញថា សន្ធិសញ្ញាអន្តរជាតិចំនួនពីរ (២) ផ្តល់មូលដ្ឋានសម្រាប់ JCE III ជាពិសេស អនុសញ្ញាអន្តរជាតិប្រឆាំងនឹងការដាក់គ្រាប់បែកភេរវកម្មឆ្នាំ១៩៩៧ (the International Convention for the Suppression of Terrorist Bombing of 1997) និងលក្ខន្តិកៈទីក្រុងរ៉ូមឆ្នាំ ១៩៩៨[54] ដែលជាក់ស្តែង អនុសញ្ញាទាំងពីរនេះកើតឡើងនៅក្រោយព្រឹត្តិការណ៍ដែលជាកម្មវត្ថុនៃការស៊ើបសួររបស់តុលាការនេះ។ ដូចដែលបង្ហាញដោយលោក Kai Ambos រួចមកហើយ JCE ទម្រង់ទី៣ ពុំមានមូលដ្ឋាននៅក្នុងច្បាប់កម្ពុជា ដែលអាចអនុវត្តនៅឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ឆ្នាំ១៩៧៩ នោះទេ ហើយមូលដ្ឋានសម្រាប់ JCE ទម្រង់ទី២ទៀតសោត គឺមានលក្ខណៈមិនច្បាស់លាស់ដែរ[55]។ ហេតុដូច្នេះ គេមិនអាចនិយាយថា JCE II និង JCE III អាចអនុវត្តបាននៅតុលាការនេះ ហើយការបកស្រាយផ្សេងពីនេះ នឹងផ្ទុយពីច្បាប់អន្តរជាតិ។ ការបកស្រាយដែលផ្តល់ដោយដីកាសម្រេចនេះ គឺរំលោភច្បាប់អន្តរជាតិ ហើយដីកានេះត្រូវតែ

---

[53] រឿងក្តី *រដ្ឋអាជ្ញា តទល់ជាមួយ Milutinovic* កថាខណ្ឌទី២១ នៃសេចក្តីសម្រេចលើញត្តិរបស់ Draguljub Ojdanic ជំទាស់តវ៉ានឹងយុត្តាធិការ: សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម, សំណុំរឿងលេខ IT-99-37-AR2, ចុះថ្ងៃទី២១ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៣ ។

[54] កថាខណ្ឌទី ២២១-២២២ នៃសាលដីការបស់អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលក្នុងរឿងក្តី Tadic ។

[55] សារណារបស់លោក Kai Ambos ផ្នែក II.4 ។

00432564

បដិសេធចោល ។

៩.៤ សេចក្តីសន្និដ្ឋាន

75. អាស្រ័យហេតុនេះ មេធាវីការពារក្តីយល់ឃើញថា មូលដ្ឋានក្នុងទម្លាប់អន្តរជាតិសម្រាប់ JCE II និង JCE III ដែលអាចអនុវត្តបាននៅ ICTY គឺមិនស្របគ្នាជាមួយយុត្តាធិការរបស់ អវតក ។ ដីកានេះខកខានមិនបានដោះស្រាយលើបញ្ហានេះ ហេតុដូច្នេះ ដីកានេះត្រូវតែបដិសេធចោល ។ ជំនួសមកវិញ អង្គបុរេជំនុំជម្រះត្រូវបានស្នើសុំឲ្យយល់ថា JCE ទម្រង់ទី២ និង JCE ទម្រង់ទី៣ មិនអាចអនុវត្តបានចំពោះដំណើរការនីតិវិធីរបស់ អវតក ទេ ដោយសារតែពុំមានមូលដ្ឋាននៅក្នុងទម្លាប់អន្តរជាតិ ។

X. សំណើសុំសវនាការដេញដោលផ្ទាល់មាត់

76. ពិចារណាលើភាពស្មុគស្រាញរបស់រឿងក្តីបច្ចុប្បន្ន ព្រមទាំងសារៈសំខាន់របស់វា មិនមែនតែសម្រាប់អ្នកចូលរួមនៅក្នុងសំណុំរឿង០០២ ប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែ សម្រាប់ជំនឿទុកចិត្តរបស់ អវតក និង សង្គមអ្នកច្បាប់អន្តរជាតិ មេធាវីការពារក្តីស្នើសុំឲ្យមានសវនាការដេញដោលផ្ទាល់មាត់។ បញ្ហាណាមួយដែលកើតចេញពីភាពស្មុគស្រាញនេះ អាចលើកឡើងដោយផ្ទាល់មាត់បាន ។

77. នៅក្នុងសេចក្តី "សម្រេចលើសំណើសុំសវនាការដេញដោលផ្ទាល់មាត់" ក្នុងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ PTC-24 និង PTC-25 អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានយល់ឃើញថា ជាវិធានទូទៅអង្គបុរេជំនុំជម្រះមិនអាចចាត់ឲ្យមានសវនាការដេញដោលជាសារណៈទៅលើសំណើសុំបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរបានទេ ដោយសារតែចរិតសម្ងាត់របស់វា។ មេធាវីការពារយល់ឃើញថា ការពិចារណានេះគឺមិនពាក់ព័ន្ធទៅនឹងបញ្ហាដែលបានលើកឡើងនៅក្នុងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ដែលតាមចរិតលក្ខណៈរបស់វាត្រូវតែបានដោះស្រាយឲ្យមានតម្លាភាព ដោយសារតែបញ្ហានេះមិនមែនជាកម្មវត្ថុនៃការស៊ើបសួរឡើយ។ អាស្រ័យហេតុនេះ មេធាវីការពារក្តីយល់ឃើញថា ចរិតលក្ខណៈនៃអំណះអំណាងគប្បីឲ្យមានសវនាការដេញដោលជាសាធារណៈ ហើយវាអាចជួយដល់ចៅក្រមក្នុងការដោះស្រាយជាមួយបញ្ហាដែលអាចកើតឡើង និងផ្តល់នូវតម្លាភាពកាន់តែច្រើនដល់សាធារណជន និងសហគមន៍អន្តរជាតិអំពីដំណើរការនីតិវិធីដ៏សំខាន់នេះ ។

XI. សំណូមពរ

78. សម្រាប់ហេតុផលដែលបានលើកឡើងនៅទីនេះ មេធាវីការពារក្ដីស្នើសុំឱ្យអង្គបុរេជំនុំជម្រះបដិសេធចោលដីកានេះ និងជំនួសមកវិញនូវការយល់ឃើញថា៖

(i) ជាបឋម អវតក ពុំមានយុត្តាធិការទៅលើ JCE ជាទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវ ។

(ii) មួយវិញទៀត អវតក ពុំមានយុត្តាធិការអនុវត្ត JCE ទម្រង់ទី២ និងទម្រង់ទី៣ ដែរ ។

(iii) ម្យ៉ាងវិញទៀត សហព្រះរាជអាជ្ញាបានសម្អាងទឡ្ហីករណ៍មិនគ្រប់គ្រាន់ចំពោះ JCE ទម្រង់ទី១ និង JCE ទម្រង់ទី៣ នៅក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ ដែលអាចអនុវត្តនៅក្នុងសំណុំរឿង០០២ ។

ភាគី	កាលបរិច្ឆេទ	ឈ្មោះរបស់មេធាវី	ទីកន្លែង	ហត្ថលេខា
សហមេធាវីរបស់អ្នកស្រី អៀង ធីរិទ្ធ	ថ្ងៃទី ១៨ មករា ឆ្នាំ ២០១០	ផាត់ ពៅស៊ាង Diana ELLIS, QC	ភ្នំពេញ	[signature and stamp: AVOCAT ATTORNEY AT LAW KINGDOM OF CAMBODIA]